

UNIVERSITETI I EVROPËS JUGLINDORE

TETOVË

Niveli i Studimeve: Master

**PROGRAMI: ZBATIMI I TEKNOLOGJIVE TË INFORMACIONIT
DHE TË KOMUNIKIMIT (TIK) NË PROCESIN MËSIMOR**

**VLERËSIMI I NEVOJËS PËR PËRDORIM TË SISTEMEVE TË
MËSIMIT ONLINE NË SHKOLLAT E REPUBLIKËS SË
KOSOVËS**

P U N I M   D I P L O M E – M A S T E R

Mentori:

Prof.Dr.Mentor Hamiti

Kandidati:

Zijadin Haliti

© Të gjitha të drejtat e rezervuara Tetovë, 2018

PËRMBAJTJA

LËNDA E HULUMTIMIT	3
QËLLIMET E HULUMTIMIT	5
HIPOTEZAT	6
METODOLOGJIA E PUNIMIT	7
RËNDËSIA E PUNIMIT	8
I. HYRJE.....	9
HISTORIKU I E-MËSIMIT	11
II. ORGANIZIMI I E- MËSIMIT NË SHKOLLË	13
2.1. Administrimi dhe nivelet e aksesit të përdoruesve të E-Mësimit	14
2.2. E-mësimi , burimet dhe aktivitetet	15
III. GJENDJA E E-MËSIMIT NË KOSOVË	18
3.1 Ndikimi i teknologjisë dhe evoluimi i kurseve online	25
3.2 Teoria Kognitive e Mësimdhënjes	28
3.3 Edukimi online dhe praktika efektive e përdorimit të tij.....	29
3.4 Interaktiviteti dhe bashkëpunimi Nxënës / Mësuesme anë tëE - Mësimit	31
3.5 Teoria e Bihevizimit	33
3.6 Konstruktivizmi	34
3.7 Mësimi në grup dhe pajisjet mobile	35
3.8 E- Mësimi sipas kontekstit	37
Perspektiva me fokus njohuritë	38
Përpektiva me fokus vlerësimin.....	38
Përfshirja e shkollave të Kosovës në projektin e E- mësimit me titull “SchoolMe”	38
Rëndësia e komunikimit të drejtpërdrejtë në kuadër të E-mësimit	39
ANALIZA E PYETSORËVE	41
PËRFUNDIMI	46
Deklaratë e Lektorit	51

LËNDA E HULUMTIMIT

Ky punim paraqet një pasqyrë të mësimit online (E-mësimi) në shkollat e Kosovës, si metodë e re e mësimnxënies, që realizohet përmes teknologjisë së komunikimit, për të arsimuar njerëzit që ndodhen në vende të ndryshme. Po ashtu, punimi paraqet metodat e realizimit të arsimit online dhe shkallën e zbatueshmërisë në Kosovë, duke bërë krahasimin me vendet e ndryshme evropiane. Përveç vlerësimit të gjendjes në lidhje me mësimin online, në shkollat e Kosovës dhe në vendet e ndryshme evropiane, ky punim përshkruan edhe rolin e teknologjisë për aplikimin e mësimit online. Punimi i paraqitur mund të konsiderohet si përpjekje për informim për mësimin online (E-mësimi), krijimin e mundësive për zbatim në shkollat e Kosovës dhe rëndësinë për mësimdhënie dhe nxënie.

- Sistemet e mësimit online paraqesin vegla dhe metoda të reja për përmirësimin e mësimdhënjes dhe mësimnxënjes
  - Përmirësojnë komunikimin
  - Eliminohen distancën mësimdhënës – nxënës
- Në Republikën e Kosovës kanë filluar të shihen trende të aplikimit të këtyre sistemeve
- Ky punim synon të vlerësojë përshtatshmërinë e përdorimit të këtyre sistemeve në Kosovë
- Gjithashtu synon të informojë lexuesin mbi rëndësinë e këtyre punimeve

Është shumë e nevojshme që shkollat ta kenë teknologjinë informative të komunikimit dhe nxënësit, së bashku me mësimdhënësit, ta përdorin për të gjitha lëndët mësimore. Kjo mund të bëhet me ndihmën e ministrive përkatëse dhe investime adekuate në teknologjinë e nevojshme (kompjuterët, rrjetet, internetin) pa sigurimin e së cilës nuk mund të realizohet mësimdhënie

cilësore moderne. Përderisa deri dje leximi dhe shkrimi në mënyrë tradicionale konsideroheshin si elemente kryesore të shkollimit, në botën e sotme shkollimi informativ dhe kompjuterik ditaditës po bëhet më i domosdoshëm për shkëmbimin editurisë dhe bartjen e shkathtësive themelore të nxënësit.

E-mësimi ofron një sërë mundësish kur bëhet fjalë për burimet e mësimi dhe aktivitetet. Aktualisht në instalimin standard, mësuesi mund të krijojë dhe të lidhë burimet duke përdorur tekst ose një faqe interneti, të lidhë një skedar ose faqe të jashtme, të shfaqë një dosje të skedarëve dhe të shtojë një paketë përmbajtjeje që bën të mundur përdorimin e materialeve në formatin standard, në të cilin mund të ripërdoren në formate të ndryshme pa pasur nevojë të konvertohen materialet në format të ri. Burimet përdoren zakonisht për të mësuar materiale të lidhura me të tilla si leksione me sllajde, material për lexim, ligjërata audio etj. Këto burime janë më shumë të njëanshme në raport me komunikimin , dhe nuk kërkojnë bashkëpunim midis përdoruesve.

QËLLIMET E HULUMTIMIT

E-mësimi përfaqëson një iniciativë individuale për zbatimin e mësimit elektronik në Shkollat e Kosovës. Zbatimi i një sistemi të E-mësimi në shkallë të plotë në një shkollë kërkon shumë më tepër se iniciativa individuale. Prandaj qëllimi i këtij hulumtimi është të hetojë sfidat dhe mundësitë për aplikimin e sistemit të mësimit elektronik në Shkollat e Kosovës. Për realizimin e këtij hulumtimi, do të përdoren pyetsorët për të kryer një sondazh me nxënësit për të parë nevojën e aplikimit të E-mësimi dhe njohuritë e tyre rreth tij në shkolla . Të dhëna shtesë do të mbledhen duke përdorur intervistat me mësuesit.

Për të arritur këtë, duhet të përgjigjen në pyetjet e mëposhtme:

1. Cilat janë nevojat e nxënësve për përdorimin e E-mësimit në shkollë ?
2. Cili është mendimi i mësimeve për aplikimin e sistemit të mësimit elektronik në shkollë ?

Një mësues që vendos të përdorë teknologjinë duhet të marrë në konsideratë se si mund të sigurojë një zgjidhje për një problem të veçantë të praktikës me nxënës që ata kanë në mjedisin e tyre të mësuarit. Një shembull i trajtimit të një problemi të praktikës mund të jetë përdorimi i E-lexuesve për të adresuar mungesën e teksteve shkollore. Një tjetër mund të jetë se si të ndihmohen nxënësit të kuptojnë "idetë e mëdha" ose konceptet në edukimin shkencor.

Një e treta mund të ndihmojë studentët, duke punuar vetëm ose në grupe, duke përdorur simulimet kompjuterike për të manipuluar mjedisin dhe për të parë rezultatet e menjëhershme. Në vend që të thuhet vetëm për një teori të caktuar, ata mund të përjetojnë teorinë, e cila rrit mësimin e tyre dhe u mundëson atyre të mbajnë konceptet për më shumë kohë.

HIPOTEZAT

E-mësimi luan rol të veçant në shkolla sepse është një mjet i rëndësishëm për zbatimin e arsimit që mund të realizohet në kuadër të modeleve të ndryshme arsimore (për shembull, edukimi ballë për ballë ose në distancë) dhe filozofitë arsimore (p.sh. sjellja dhe edukimi, konstruktivizmi).

Hipoteza I. Aplikimi i e-mësimin në sistemin arsimor Kosovar është i realizueshëm dhe do të pranohet pozitivisht nga nxënësit.

Hipoteza II. Aplikimi i e-mësimin do të lehtësojë distribuimin e materialeve mësimore dhe mund të ketë edhe efekt pozitiv në përmirësimin e tyre

Hipoteza III. Mësimi elektronik do të pranohet pozitivisht nga mësuesit e shkollave fillore dhe të mesme në Kosovë.

METODOLOGJIA E PUNIMIT

Ky kapitull paraqet metodën shkencore që përdoret në këtë tezë. Zgjedhja e metodës bazohet në modelin teorik . Bazuar në pyetjet e hulumtimit , është përdorur metoda hulumtuese kërkimore. Kjo metodë zbatohet duke përdorur metoda empirike të grumbullimit të të dhënave. Për më tepër në këtë seksion jepen një plan i detajuar i përdorimit të një pyetësoi dhe intervista me si dhe udhëzues për matjen e çështjeve të nxjerra nga modeli i teorik.

Metodologjia kuantitative – do të përdorim pyetësorët që do shpërmdahen kundrejt dy grupeve të targetuara: nxënësit dhe ligjëruesit

Metodologjia krahasuese – duke bërë hulumtimin e tregut dhe sistemeve të ngjashme do të synojmë të propozojmë qasjet më të përshtatshme për sistemin edukativ Kosovar

Metodologjia përshkruese - do të përshkruajmë sistemet e ndryshme të menaxhimit të mësimdhënjes, karakteristikat e tyre dhe përparësitë / mangësitë e tyre

Duke iu referuar problemit të hulumtimit, palët kryesore të hulumtimit janë: nxënësit, mësuesit, disa shkolla në regjionin e Gjilanit dhe Ministria e Arsimit. Këta akterë kanë një ndikim të drejtpërdrejtë në secilin faktor të modelit.. Nxënësit si palë të interesuara do të japin një kontribut të vlefshëm në lidhje me dobinë e përdorimit të sistemit të mësimin elektronik pasi që ata janë përdoruesit përfundimtarë të një sistemi të tillë. Në këtë aspekt ata janë aktorët kryesorë në pothuajse të gjithë faktorët e modelit teorik. Mësuesit janë gjithashtu një palë e interesuar shumë e rëndësishme në procesin e adoptimit të sistemit të mësimdhënies, pasi që ata do të jenë ofrues të përmbajtjes në sisteme të tilla.

Ky hulumtim mbështetet në grumbullimin e të dhënave empirike të bazuara në modelin / teorinë e paracaktuar me qëllim të hulumtimit të përvojave të nxënësve në opinionin e E-mësimin dhe mësuesve lidhur me zbatimin e sistemit të mësimin elektronik. Nga kjo perspektivë mund të thuhet se kjo është një metodë kërkimore induktive.

RËNDËSIA E PUNIMIT

Aplikimi i sistemit të mësimit online (E-mësimi) i paraqitur në këtë punim është i rëndësishëm sepse ky sistem është formë e arsimit, e cila realizohet përmes teknologjive moderne të komunikimit, me qëllim të mësuarit enxënësve të vendosur edhe në vende dhe largësi të ndryshme –jashtë ambientit tradicional të mësimit (klasës). Programet e E- mësimit ua mundësojnë të interesuarve dhe mësuesve të ndërveprojnë njëri-tjetrin nëpërmjet mjeteve kompjuterike, internetit, satelitëve artificialë, telefonave, radiove, televizioneve dhe teknologjive të tjera. Përderisa E-mësimi i referohet përvojës së të mësuarit zyrtar ose jo zyrtar, edukimi në distancë nënkupton veçanërisht udhëzimin zyrtar të realizuar nga një mësuesi, që planëzon, orienton dhe në fund e vlerëson procesin e të mësuarit. Shumë vende në botë kanë përdorur forma të ndryshme të E-mësimit në sistemin e tyre të edukimit.

Në vitin 1963, ish-kryeministri i Anglisë, Uilson, hodhi idenë e krijimit të "Universitetit në ajër", duke theksuar përdorimin e radios dhe të televizionit për qëllime të metodë që disa vjet më parë ishte përdorur dhe po vijon në Shtetet e Bashkuara të Amerikës (SHBA) dhe Bashkimin Sovjetik. Mbështetur në idenë e mësipërme, në vitin 1969, Anglia krijoi Universitetin e Hapur, si institucion të lartë të edukimit. Ky universitet ka numrin më të madh të studentëve në krahasim me çdo institucion tjetër edukimi e trajnimi në Angli. Ai është i hapur për çdo person mbi 18 vjeç që jeton në Angli ose në vendet anëtare të Bashkimit Evropian. Ky universitet i realizon mësimet dhe kërkimet nëpërmjet programeve të radios, televizionit, materialeve të kurseve të postuar dhe përdorimit të pajisjeve kompjuterike. Ai vlerësohet si një nga universitetet me programet më të mira të E-mësimit në botë. Më shumë se 20 vende të tjera të botës kanë universitete kombëtare të hapura, kutë gjitha udhëzimet sigurohen nga distanca. Metoda e mësimit ka rezultuar me vlerë, veçanërisht në shtetet e zhvilluara. Duke marrë parasysh përpjesëtimin ndërmjet numrit të madh të studentëve dhe numrit relativisht të vogël të mësuesve, kjo metodë siguron një rrugë me kosto efektive në përdorimin e burimeve të kufizuara akademike.¹

---

¹www.mod.gov.al/botime/html/revista/shkarkuar në mars 2016

I. HYRJE

Prezantimi i sistemeve kompjuterike të bazuara në informata gjithmonë priren drejt lehtësimit të aktiviteteve njerëzore. Një nga aktivitetet më të vjetra njerëzore që ishin gjithashtu subjekt i ndryshimeve për shkak të evolucionit të teknologjisë ishte të mësuarit. Ideja për të përdorur kompjuterët në mënyrë që të lehtësohet procesi i të mësuarit ka evoluar me zhvillimin e kompjuterave të parë. Interneti ndihmoi në hartimin dhe zhvillimin e mësimit të bazuar në ueb. Shumë shkolla në botë zbatojnë të mësuarit të avancuar në teknologji për t'i ndihmuar studentët. Në këtë fushë teknologjia si mjet kryesor duhet të studiohet se si funksionon në mënyrë që të kuptohet se si mund të ndihmojë procesin e të mësuarit. Për shkak të potencialeve që teknologjia ofron për të mësuar më shumë, në ditët e sotme arsimi në të gjitha kontekstet po e përdor dhe universitetet në veçanti po përipiqen ta zbatojnë atë. Një nga format e shumta të mësimit të zgjerimit të teknologjisë quhet E-mësimi. Në këtë kontekst "e" qëndron për elektronik që ka tendencë të përfaqësojë teknologjinë si ndërmjetës në procesin e të mësuarit. Autorët e ndryshëm kanë dhënë përkufizime rreth E-mësimit. Për shembull, një nga definicionet është "Sistemi elektronik i të mësuarit është definuar si i tërë sistemi teknologjik, organizativ dhe menaxhues që lehtëson dhe u mundëson nxënësve të mësojnë përmes internetit"². Piskurich³ në punën e tij të publikuar në vitin 2003 përkufizon E-mësimin si:

"Formë mësimi që përdor rrjetet kompjuterike ose rrjetat si mekanizëm shpërndarës ose ndërmjetësues". Ndërsa Shepherd (2003)⁴ e definojnë e-learning si: "E-learning përdor kompjuterat dhe rrjetet kompjuterike si një kanal plotësues dhe plotësues të komunikimit; Lidhjen e nxënësve me mediat mësimore, me njerëz të tjerë (nxënësit e tjerë, burimet, lehtësuesit), me të dhëna (rreth të mësuarit, rreth mediave, për njerëzit) dhe me fuqinë përpunuese ". Siç mund të vërehet, përkufizimet e mësimit elektronik variojnë nga shumë të gjera (duke përfshirë të gjithë

---

²Levy, Y., & Murphy, K. (2002). *Toward a value framework for online learning systems*. In *Proceedings for the Hawaii International Conference on System sciences (HICSS-35)*, Hawaii, (pp. 1-9)

³Piskurich George M. (2003). *The AMA Handbook of E-Learning: Effective Design, Implementation, and Technology Solutions*. New York, USA: AMACOM. (pp. 8-14)

⁴Shepherd, C. (2003). *E-learning greatest hits*. Brighton, United Kingdom: Above and Beyond Ltd.

infrastrukturën e organizatës si pjesë të saj) për të ngritur pikëpamjen e mësimit elektronik thjesht si ndërmjetës dhe një mekanizëm shpërndarës.

Prezantimi i World Wide Web ofroi media të ndryshme të komunikimit për ndërveprimet midis nxënësve. Këto mënyra të reja ndërveprimi janë konsideruar si një vlerë e shtuar nga shumë autorë. Bazuar në mënyrat e ndërveprimit, e-learning është kategorizuar në dy kategori: e-learning sinkron dhe asinkron. Të gjitha aplikacionet për mësim elektronik që lejojnë komunikimin në kohë reale (video dhe audio konferenca, chat) midis mësuesve dhe nxënësve konsiderohen si e-learning sinkron. Ndërsa aplikacionet që nuk i mbështesin këto ndërveprime në kohë reale konsiderohen si e-learning asinkron. Në shumë prej aplikacioneve të sotme për mësim elektronik, përdoren tiparet e sistemeve nga të dyja kategoritë.

E-mësimi bazohet në softuerin Moodle. Moodle është një CMS (Sistem i Menagjimit i Përmbajtjes) që është softuer i lirë dhe i hapur për projektin që përdoret si një sistem mësimi online. Është krijuar nga Martin Dougiamas, administrator i WebCT në Universitetin Teknologjik të Curtinit në Australi, i cili vendosi të bëjë një model më të thjeshtë si rezultat i pakënaqësisë me softuerin komercial që u përdorën atje. Fjala Moodle qëndron për Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment. Moodle 1.0 u lirua në vitin 2002, dhe që atëherë ky sistem është zhvilluar duke shtuar veçori të reja në mënyrë që të ketë performancë më të mirë. Sot, ekzistojnë 43 828 (që nga data 22 maj 2008) që përdorin këtë softuer (Moodle, 2008). Si një softuer me kod të hapur Moodle ka një komunitet të madh zhvilluesish që ofrojnë module të ndryshme dhe shtojca për funksione të zgjeruara. Sot versioni më i fundit i stafit është Moodle 1.9 dhe versioni 2.0 është në zhvillim e sipër dhe në fazën beta.⁵

---

⁵Moodle (2008). Moodle community web site <http://www.moodle.org/> (retrieved May 22nd, 2016)

HISTORIKU I E-MËSIMIT

Mësimi elektronik e ka origjinën e tij në mesin e shekullit XIX në Evropë dhe në SHBA. Ideatorët dhe zbatuesit e parë të mësimit elektronik përdorën teknologjinë më të mirë të kohës së tyre, sistemin postar, për të krijuar mundësi për njerëzit që dëshironin të mësonin, por nuk kishin kushte për të ndjekur shkollat tradicionale. Shumica e njerëzve që përfituan nga një mësim i tillë me korrespondencë përfshinte ata me pamundësi fizike, gratë të cilat nuk lejoheshin të regjistroheshin në institucionet e edukimit, të hapura vetëm për burrat, njerëzit që kishin punë gjatë kohës normale të shkollës dhe ata që jetonin në rajone të largëta ku nuk kishte shkolla. Zhvillimi i madhtechnik dhe shtrirja e gjerë e dy fushave themelore të elektronikës, radios dhe televizionit, në vitet 1920-1940 shënojnë dy ngjarje të rëndësishme në jetën e njerëzimit. Ato, duke i shërbyer shpërndarjes së informacionit dhe pasqyrit të jetës së përditshme, u bënë edhe forma të reja shumë të rëndësishme për përdorim në mësimin elektronik. Mësuesit i përdorën këto teknologji të reja për t'i shpërndarë programet edukative miliona të interesuarve, duke shtuar mundësitë e të mësuarit në distancë përkundër pengesave të institucioneve tradicionale shkollore.

Zhvillimi i sistemeve telefonike të besueshme në largësi të mëdhagjatë viteve të para të shekullit XX, gjithashtu, shtuan mundësitë e mësuesve në distancë për të rritur numrin e studentëve. Por, sistemet telefonike kurrë nuk luajtën një rol të rëndësishëm, derisa në vitet 1980-1990 u fut në përdorim teknologjia e telekonferencës. Sistemet e telekonferencës e bënë të mundur që mësuesit të bisedonin, të dëgjonin dhe shihnin studentët e tyre në kohë reale, pavarësisht kundodheshin. Mësimi në distancë përdor ndërthurjen e teknologjive të ndryshme të komunikimit për të rritur aftësitë e mësuesve dhe studentëve për të komunikuar me njëri-tjetrin. Vitet 1980 dhe 1990 shënojnë një tjetër arritje të njerëzimit atë futjes në përdorim masivisht të rrjeteve kompjuterike dhe të aplikimeve të internetit. Interneti ofroi shërbime të shumta dhe të paimagjinueshme.⁶

Kjo jukrijoi mundësi një numri të madh mësuesish dhe studentësh të komunikonin në konferencë nëpërmjet kompjuterëve. Nëpërmjet përdorimit të konferencave me kompjuter në rrjetin e gjerë botëror (WWW) mësuesit dhe studentët kishin mundësi të paraqitnin tekste, fotografi, zërin dhe

---

⁶www.mod.gov.al/botime/html/revista/, mars 2011.

pamjet e lëvizshme (video). Nëpërmjet video telekonferencave u bë e mundur që mësuesit dhe studentët të shihnin dhe të dëgjonin njëri-tjetrin, duke qenë të vendosur në vende të ndryshme

Në një faqe ueb-i, për mësimin elektronik kryesisht mund tëvendosen:

- Informacion mbi kursin dhe drejtuesin e tij. Kjo mund të përfshijëtemat e kursit që do të zhvillohen, orët dhe vendndodhjen e kursit,informacion mbi tekstin mësimor që do të përdoret, objektivat ekëtij kursi dhe politikën e notës;
- Komunikimi me klasën. Sigurimi i hyrjes me anë të postëselektronike, lidhjet në grupet e diskutimit, si forumet dhe ‘chat’-at,si dhe format e raportimit të problemeve dhe të ngarkimit tëinformacionit;·
- Detyrat dhe testet;
- Shfaqja e detyrave dhe testeve, bërja e tyre drejtpërdrejt (online)ose dërgimi i tyre te pedagogu, zgjidhje ushtrimesh, këshilla oseshembuj të atyre që kërkohet të realizohen nga studentët;
- Shfaqja e detyrave dhe testeve, bërja e tyre drejtpërdrejt (online)ose dërgimi i tyre te pedagogu, zgjidhje ushtrimesh, këshilla oseshembuj të atyre që kërkohet të realizohen nga studentët;
- Materiali që mbulohet në klasë, Hedhja drejtpërdrejt e leksioneveose udhëzimeve direkt si tekst në faqet e ueb-it ose si skedarë qëmund të shkarkohen (download) dhe merren nga studentët;
- Demonstrime, vizatime, video, audio, hidhen materiale qëndihmojnë në konceptimin praktik dhe kuptimin sa më të mirë tëproblemit që është në diskutim. Kjo është pak më komplekse se atoqë u thanë më sipër, sepse kërkon kompjuterë më të mirë dheshpejtësi interneti të madhe;
- Materialet e referencës. Listohen materialet në formë të printuar dheelektronike, që janë shtesë e tekstit mësimor. Përveç kësaj,sigurohen lidhje për në faqe të tjera të ueb-it që kanë informacionpër kursin që pedagogu po zhvillon dhe për kurse të ngjashme qëjanë në ueb.⁷

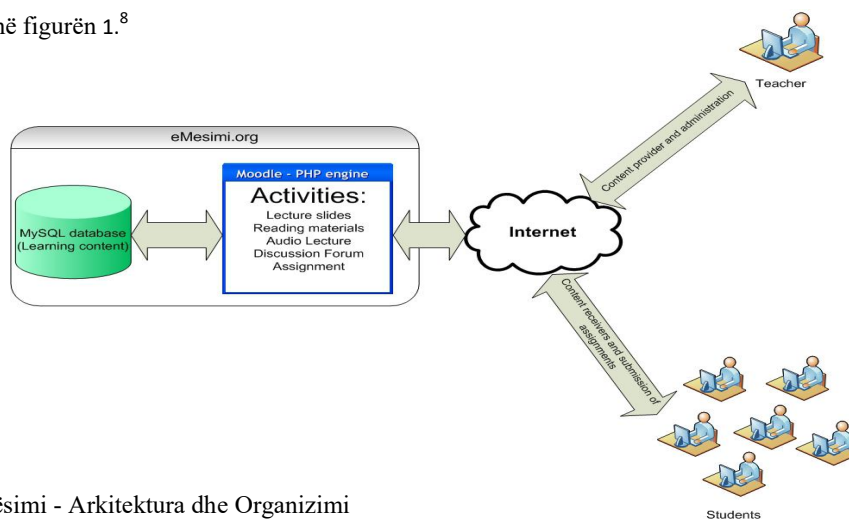
---

⁷www.mod.gov.al/botime/html/revista/ ,shkarkuar në mars 2011.

II. ORGANIZIMI I E- MËSIMIT NË SHKOLLË

E-mësimi me bazë nga “Arkitektura Moodle” është i organizuar nga dy komponentë themelorë: motor PHP dhe database MySQL. Baza e të dhënave përdoret për ruajtjen e të gjithë përmbajtjeve që duhet të ofrohen përmes platformës online. Motori i PHP është përgjegjës për krijimin e aktiviteteve dhe administrimin e kurseve online, si dhe manipulimin me përmbajtje në dispozicion në bazën e të dhënave. Për më tepër motor PHP është ndërfaqja për përdorimin e sistemit Moodle. Të dy, motor PHP dhe bazës së të dhënave banojnë në web server, duke eliminuar kështu nevojën për çdo instalim të klientit.

Instalimi bazë për përdorimin e faqes së E-mësimi kërkon që përdoruesit të kenë qasje në një kompjuter të lidhur në internet dhe të kenë një shfletues të instaluar në Internet (të tillë si: Internet Explorer, Firefox, Safari etj.). Mësimi i tërësishëm zhvillohet në internet dhe për të pasur qasje në materialet mësimore, studentët duhet të identifikohen me emrin e përdoruesit dhe fjalëkalimin. Pasi të hyjnë në të gjitha aktivitetet dhe puna e studentëve është e gjurmueshme nëpërmjet skedarëve të logaritmit të serverëve. Sistemi Moodle është mjet komunikimi midis mësuesve dhe studentëve. Arkitektura e plotë dhe mënyrat e ndërveprimit me sistemin E-mësimi është ilustruar në figurën 1.⁸

Figura 1. E-mësimi - Arkitektura dhe Organizimi

⁸Thomas N Robb, "Moodle: A Virtual Learning Environment for the Rest of Us", The Electronic Journal for English as a Second Language, Volume 8, Number 2, September 2004 f. 73-78.

2.1. Administrimi dhe nivelet e aksesit të përdoruesve të E-Mësimit

Administrimi i kursit në E-mësimi bëhet nga mësuesit e atij kursi specifik. Sipas zbatimit të softuerit që përdor Moodle, ekzistojnë gjashtë kategori përdoruesish: administratorë, krijues të kurseve, mësues, mësues jo-redaktues, student dhe mysafir. Këto kategori të përdoruesve të ndryshëm ofrojnë shkallëzim dhe fleksibilitet të lartë për menaxhimin dhe ofrimin e kurseve online. Përshkrimi i detajuar për secilën kategori të përdoruesve dhe përshkrimi i niveleve të qasjes së tyre paraqitet në tabelën 2.

Emri	Përshkrimi i niveleve të qasjes së përdoruesve
Administratori	Administratorët zakonisht mund të bëjnë diçka në vend, në të gjitha kurset.
Krijuesi i Kursit	Krijuesit e kurseve mund të krijojnë kurse të reja dhe të mësojnë në to.
Mësuesi	Mësimdhënësit mund të bëjnë gjithçka brenda një kursi, duke përfshirë ndryshimin e aktiviteteve dhe ndryshimin e notave të nxënësve
Mësimdhënës jo-redaktues	Mësuesit jo-redaktorë mund të japin mësim në kurse dhe nxënës të klasave, por nuk mund të ndryshojnë aktivitetet
Nxënës	Nxënësit në përgjithësi kanë më pak privilegje brenda një kursi .

Një grumbullim i tillë i niveleve të qasjes së përdoruesve ofron mundësi për organizimin më të mirë të kurseve, veçanërisht kur mësimi i një kursi ndahet midis dy orëve mësuesve më shumë. Regjistrimi i përdoruesve mund të bëhet në mënyrë të centralizuar (nëse universiteti aplikon për përdorim të nxënësve uniformë të nxënësve) ose me vetë-regjistrim kur studentët mund të zgjedhin lirisht emrin e tyre të përdoruesit. Mundësia e regjistrimit të parë është më e mirë sepse institucioni mund të ketë kontroll të plotë mbi procesin e regjistrimit, por kërkon më shumë burime njerëzore për të trajtuar procesin e regjistrimit. Procesi i vetë-regjistrimit është më pak i përshtatshëm sepse studentët zgjedhin vetë përdoruesit e tyre, por në të njëjtën kohë është një proces më i lehtë pasi nuk kërkon ndërhyrjen e institucionit në regjistrim.

Zgjedhja është plotësisht fleksibël dhe mësuesi mund të ndryshojë lehtësisht në mes të formatit javor dhe atë lokal të një kursi. Format i aktual është më i dobishëm kur një kurs nuk ka një orar të ciklit fiks kështu që mësuesi mund të zgjedhë se ku duhet të publikojë një leksion të caktuar. Një temë zakonisht përfshin sllajde leksione, leksione audio, forum diskutimi, detyrë dhe material leximi. Çdo përdorues që ka nivelin e qasjes së mësuesit (ose më lart) mund të krijojë aktivitete mësimore për studentët. Nxënësit duhet të identifikohen për të pasur qasje në materialin mësimor.

⁹

2.2. E-mësimi , burimet dhe aktivitetet

E-mësimi ofron një sërë mundësish kur bëhet fjalë për burimet e mësimit dhe aktivitetet. Aktualisht në instalimin standard mësuesi mund të krijojë dhe të lidhë me burime duke përdorur tekst ose një faqe interneti, të lidhë një skedar ose faqe të jashtme, të shfaqë një dosje të skedarëve dhe të shtojë një paketë përmbajtjeje që bën të mundur përdorimin e materialeve në formatin standard dhe atë Mund të ripërdoren në formate të ndryshme pa pasur nevojë të konvertohen materialet në format të ri. Burimet përdoren zakonisht për të mësuar materiale të lidhura me të

---

⁹Khan, B. (2005) *E-learning quick checklist*. Hershey PA, USA: Idea Group Inc. p.17-21.

tilla si slides leksion, materiale lexim, ligjërata audio etj. Këto burime janë më shumë njëanshëm të komunikimit dhe nuk kërkojnë bashkëpunim midis përdoruesve.

Për ofrimin e aktiviteteve të bashkëpunimit ka shumë module të aktivitetit në dispozicion. Në eMesimi ekzistojnë një numër i madh i moduleve të aktivitetit tashmë të instaluar në të cilat studentët mund të angazhohen në sistemin e mësimin online. Këto nga modulet e instaluar të parazgjedhura përfshijnë:

- Detyrat ku nxënësit iparaqesin në dosje të vetme ose të shumëfishta
- Bisedoni ku nxënësit mund të kenë komunikim në kohë reale me mësuesit dhe studentët e tjerë
- Zgjedhje ku nxënësit mund t'i përgjigjen një sondazhi të shpejtë në lidhje me një çështje të caktuar
- Aktiviteti i bazës së të dhënave që u mundëson përdoruesve të futin të dhënat në një formë të paracaktuar. Baza e të dhënave mundëson që të regjistrohen, kontrollohen etj. Për më tepër, mund të përmbajnë lloje të ndryshme informacioni si tekste, imazhe etj.
- Forumi që është një aktivitet tipik asinkronik i bashkëpunimit që mund të shërbejë për moderimin e diskutimit mbi një temë të caktuar
- Fjalori që lejon ruajtjen e një fjalori ose listë të përkufizimeve
- Mësimi që është një aktivitet që mundëson që përmbajtja të sigurohet në mënyrë fleksibile dhe interesante. Zakonisht përmban faqe të shumta, secila prej tyre duke përfunduar me një pyetje. Në varësi të përgjigjes studentët mund të vazhdojnë më tej, të qëndrojnë në atë faqe ose të kthehen në një faqe tjetër
- Quiz i cili është një modul aktiviteti që mundëson pyetjen me përgjigje të shumëfishta që do të krijohen

- Hulumtimi që është një modul aktiviteti që siguron një numër të instrumenteve të verifikuara të studimit të cilat janë gjetur të dobishme në vlerësimin dhe stimulimin e të nxënit në mjediset online

- Wikipedia që është një modul që u mundëson përdoruesve të punojnë së bashku në faqet e internetit për të shtuar, zgjeruar dhe ndryshuar përmbajtjen

Përveç këtyre moduleve themelore dhe aktiviteteve të disponueshme në instalimet standarde, eMesimi mund të zgjerohet me module të tjera dhe shtojca që janë zhvilluar nga anëtarët e komunitetit të madh të Moodle. Këto module dhe shtojca mund të ndihmojnë mësuesin të krijojë aktivitete të reja mësimore ose të personalizojë ato ekzistuese.¹⁰

---

¹⁰Using Learning Resources to Enhance Teaching and Learning, Dr Frank Harrison B.Sc., MA (Ed), Ph.D., ILTM Senior Lecturer in Educational Development Centre for Educational Development Imperial College London. 2003. f.7-13

III. GJENDJA E E-MËSIMIT NË KOSOVË

Kohët e fundit E-Mësimi po bëhet gjithnjë e më i avancuar. Metoda e mësimi ka rezultuar me vlerë, veçanërisht nëshitet e zhvilluara, ndërsa sa i përket Kosovës, me gjithë hartimin e Strategjisë për Zhvillimin e E-mësimi (mësimi elektronik).

Mësimi përmes teknologjisë informative, ka filluar të zbatohet vetëm në disa shkolla profesionale ekonomike, në firma ushtrimore, të cilat shëbejnë për kryerjen e praktikës profesionale dhe qëllimi është përgatitja e nxënësve për tregun e punës. Shkollat profesionale, në të cilat mësimdhënia zhvillohet edhe përmes mjeteve teknologjike pamore, gjenden në Skenderaj, Fushë-Kosovë, Lipjan dhe në Prizren. Në Kosovë, sipas gjetjeve nga hulumtimi *itpilotproject.eu*, përdorues të internetit janë 377,000; shpërndarje të internetit ka 50 %; shkollat me kompjuterë janë 10 % dhe ka një kompjuter për 270 nxënës-studentë.

Ministria e Arsimit në vitin 2009 e ka bërë përzgjedhjen e mësimdhënësve për aftësimin e tyre për shfrytëzimin e teknologjisë informative (ECDL), që është në programin e arsimit të mësimdhënësve në fushën e teknologjisë informative, ndërkaq prej tyre sot janë certifikuar një numër i madh. European Computer Driving Licence (ECDL) u akreditua nga ECDL Kosova, në cilësinë e ECDL Training. ECDL është kualifikim i pranuar në mbarë botën, i cili u mundëson individëve të vërtetojnë diturinë e tyre në aftësitë dhe njohuritë kompjuterike. ECDL pranohet si standard prej më shumë se 88 shteteve evropiane dhe botërore. ECDL përmban shtatë module: bazat informatikës; Windows XP (shfrytëzimi i kompjuterit dhe menaxhimi i fajllave); Word (përpunimi i teksteve); Excel (kalkulimi i tabelave); Access (bazat e të dhënave); PowerPoint (prezantimi); bazat e internetit (Internet Explorer 6.0 dhe Outlook). Përveç këtij projekti që është duke u realizuar në shkollat e arsimit parauniversitar në Kosovë, projekt tjetër që është duke u realizuar për mësimin elektronik është edhe EU-IT pilot projekti "In The Field Of Education" që e

ka për qëllim aftësimin e mësimeve për E-mësimi dhe ky projekt tani më është duke u realizuar.¹¹

Ekzistojnë disa qendra private të cilat e kanë aplikuar E-mësimi. E-mësimi në një departament edukimi që funksionon në kuadër të E-office, një qendër mësimi e trajnimeve dhe e bizneseve, në bazë virtuale. **ECDL** është kualifikim i pranuar në mbarë botën, i cili u mundëson individëve të vërtetojnë diturinë e tyre në aftësitë dhe njohuritë kompjuterike. ECDL pranohet si standard prej më shumë se 88 shteteve evropiane dhe botërore. ECDL përmban shtatë module: bazat informatikës; Windows XP (shfrytëzimi i kompjuterit dhe menaxhimi i fajllave); Word (përpunimi i teksteve); Excel (kalkulimi i tabelave); Access (bazat e të dhënave); PowerPoint (prezantimi); bazat internetit (Internet Explorer 6.0 dhe Outlook). Përveç këtij projekti që është duke u realizuar në shkollat e arsimit parauniversitar në Kosovë, projekt tjetër që është duke u realizuar për mësimin në distancë është edhe EU-IT pilot projekti “In The Field Of Education” që e ka për qëllim aftësimin e mësimeve për E-mësimi dhe ky projekt tani më është duke u realizuar.

E-office ofron mundësi mësimi duke sjellë çështjet etike të rinia në gjithë botën, përmes E-mësimi apo mësimi elektronik/virtual. Kjo qendër ka marrë iniciativën për zhvillimin e kurseve në shkollat fillore dhe në çerdhe të Prishtinës. E-office ka mbajtur kurse të: matematikës, artit dhe gjuhës, të shkencave, aftësive kompjuterike, aftësive të mjedisit, të shëndetësisë, shkathtësive jetësore dhe kurse të gjuhës angleze. Sa i përket informimit nga distanca, në komunën e Prizrenit, në vitin 2008, është realizuar projekti i suksesi informimit dhe prindërit e fëmijëve të tyre kanë pasur mundësi ta përcjellin përmes internetit. Përveç notave nëpër tremujor, ata kanë pasur mundësi të informohen me internet edhe për mungesat e fëmijëve të tyre, apo eventualisht edhe për ndonjë problem që e ka shkaktuar fëmija i tij. Autoritetet në Drejtorinë për Arsim kanë deklaruar se secila nga 52 shkollat e komunës së Prizrenit dhe secili nxënës do ta ketë kodin e veçantë, kështu që prindi do të ketë qasje në informacionin për suksesin dhe vijueshmërinë në shkollë të nxënësit.

Ky kod do t'i jepet në mbledhje të prindërve secilit prind dhe prindi do të ketë qasje vetëm në suksesin e fëmijës së tij.

11

Mišút, M.: E-Learning as a Strategy of Change. In: ICETA 2003 – 2nd International Conference on Emerging Telecommunications Technologies and Applications and the 4th Conference on Virtual University, Košice, 2003, f.365-364.

Ky projekt sipas zyrtarëve të Drejtorisë së Arsimit në Prizren është realizuar në shkollën “Abdyl Frashëri”, i cili, sipas disa burimeve më të reja, nuk është duke funksionuar më. Në kolegjin “Universum” në Prishtinë ekziston platformë elektronike: sistemi E-learning (mësuarit elektronik) dhe sistemi I-net (burim multimedial i informacionit), dhe tabelat digjitale me lapsat digjital,¹²

përmes të cilit mundësohet këmbimi i informatave, nxënësimsimdhënës, si dhe organizimi i E-mësimit. E-mësimi ka rezultuar me vlerë të madhe, veçanërisht në shtetet e zhvilluara evropiane dhe botërore. Sa u përket shteteve rajonale, siç është Maqedonia, është ndërtuar shkolla e parë elektronike apo E-shkolla, e cila e realizon mësimin nga distanca. Në këtë shkollë, me emrin “Boro Petrushevski”, u instalua rrjeti kompjuterik jokabllorik, që mundësoi lidhjen me një shkollë në SHB.

E-shkolla (E-school) është një projekt që ka filluar me krijimin e 3D animacione dhe filma të animuar. Ky projekt, po ashtu, ka të bëjë edhe me trajnimin e profesorëve për aplikim të teknologjisë informative në mësim dhe në përpunimin e projekteve në të cilën kanë marrë pjesë numri dërmues i profesorëve. Kjo shkollë realizon e bashkëpunimin ndërkombëtar me shkolla të tjera, me profesione të ngjashme, me shumë shtete evropiane, si me Zemunin në Serbi, Malin e Zi, Zagrebin në Kroaci, Mariborin në Slloveni, Stara Zagora në Bullgari, Alborgun në Danimarkë dhe Budapeshtin në Hungari. Të gjitha resurset kompjuterike në këtë shkollë janë të lidhura në rrjetin e internetit, gjë që mundëson qasje dhe shkëmbim më të madh të informatave dhe të dhënave. Kjo ndihmon që të shtohet informimi i të punësuarve dhe puna ekipore. Në këtë drejtim janë instaluar pajisje nga ato më bashkëkohore nga prodhuesi me renome evropiane dhe është organizuar trajnim i të punësuarve për aplikimin e saj gradual në shkolla. Në Shqipëri është hartuar projekti Kualifikimi në distancë në vitin 1997, i cili e vë në dispozicion televizorin, duke transmetuar në program të posaçëm njësi mësimore, ku zbatohen metodologji të reja të filmuara, për mësuesit. Televizori ndihmon në konkretizimin e informacionit, e bën më të prekshëm atë, e shmang monotoninë gjatë përvetësimit dhe, ajo që është më e rëndësishmja, e mundëson shpërndarjen e njëkohshme të informacionit në tërë territorin¹³.

¹²<http://www.botasot.info/>, shkarkuar më 16 prill 2011.

¹³Grup autorësh: Musai Bardhyl, Rrapo Mirjana, Sinani Mirjana, Pepa, Pjerin Grada, Yllka. Aspekte të mësimdhënies, Histori, Prishtinë, 1997, ‘Koha’, f. 9

Përveç këtij projekti, në Shqipëri është duke u realizuar edhe projekti E-shkolla, i bazuar në sistemin Adobe Connect dhe sistemet mbështetëse për mësimdhënie dhe mbajtje të takimeve 'online'. Lektori mund të shikohet, të dëgjohet dhe të shkëmbejë mesazhe tekstive të gjithë klasën virtuale. Pjesëmarrësit në klasë mund të shikohen, flasin, dërgojnë pyetje të drejtpërdrejta për lektorin me shkrim, si dhe të ndërveprojnë direkt në programin kompjuterik, ku prezantohet lektori. Çdo pjesëmarrës ndihet sikur të ketë instruktorin prezent dhe sëbashku mund të dërgojnë përpara punën. Gjithçka që nevojitet është një kompjuter me të dhëna normale, si dhe linja e internetit, e cilat janë të kudo në Evropë dhe gjithnjë e më shumë po shtrihen vrullshëm edhe në Shqipëri dhe në Kosovë. Në Slloveni janë realizuar disa projekte strategjike dhe shumë projekte zhvillimore e hulumtuese për shfrytëzimin e teknologjive informativë në shkollë. Në kuadër të projekteve strategjike të rëndësishme, që kanë ndikuar dukshëm në hulumtimin dhe mësimin me kompjuter, aty kanë rrethuar edhe shumë aktivitete zhvillimore për teknologjinë informativë të komunikimit. Projektet e realizuara:

- Mësimi konceptual në shkencë natyrore – COLOS;
- Përdorimi i teknologjisë informative në hapësirën shkollore;
  - Sistemi ekspert në edukim;
  - Metodatat didaktike të mbështetura në përdorimin kompjuterik dhe teknologjisë informative në sistemin edukues;
  - Kompjuteri në eksperimentim. Në vendet më të zhvilluara, p.sh në krahinën e Manitobës, e cilat gjenden në Kanada, Departamenti i Arsimit siguron tre opsione të edukimit në E-mësimi: Zgjedhje të Pavarur Studimi, Mësuesi Opsioni të ndërmjetësuar dhe me bazë Ueb-opsion kurs. Opsioni Studim i Pavarur (ISO) ofron mundësi dhe fleksibilitet për të dy moshat e shkollës dhenxënësit e rritur për të studiuar.

E-learning

E-learning i referohet përdorimit të llojeve të ndryshme të mediave elektronike dhe teknologjive të informacionit dhe komunikimit (TIK) në arsim. E-learning është një terminologji gjithëpërfshirëse për të gjitha format e teknologjisë arsimore që elektronikisht ose teknologjikisht mbështesin të mësuarit dhe mësimdhënien, dhe në varësi të aspekteve të veçanta ose të përbërësve dhe metodave të ofrimit mund të quhet technology-enhanced learning (TEL) teknologji të zgjeruara të të nxënit (TEL), computer-based training (CBT) trajnime bazuar në kompjuter (CBT), internet-based training (IBT) trajnim bazuar në internet (IBT), eeb-based training (ËBT) trajnime bazuar në Eëb (ËBT), online education mesimi online, virtual education arsimit virtuale, apo digital educational collaboration bashkëpunimi dixhitale edukative.

E-learning përfshin lloje të shumta të mediave të cilat japin tekste, leksione, audio, imazhe, animacion, dhe video, dhe përfshin aplikime teknologjike dhe procese të tilla si audio ose kasetë video, TV satelitor, CD-ROM, si dhe të nxënit të bazuar në kompjuter.

E-learning mund të ndodhë brënda ose jashtë klasës. Ajo është e përshtatur për mësimin në distancë dhe të mësuarit fleksibël, por ai gjithashtu mund të përdoret në lidhje me mësimdhënien ballë për ballë.¹⁴

Zhvillimet në internet dhe teknologjite multimediale janë nxitës bazë që mundesojnë e-learning, me keshilluesit, përmbajtjet, teknologjine, shërbime dhe mbështetje duke u identifikuar si pesë sektorët kyç të industrisë e-learning.

E-learning mund të kategorizohet:

1. E-learning si një lehtësim në arsim që lehtëson mësimin dhe me mjetet e veta mbështet subjektet tradicionale.
2. E-learning si një mundësi komunikimi për zhvillimin e dijes dhe shkëmbimin e njohurive.
3. E-learning si një subjekt arsimor ku kurset janë më shpesh të quajtur si Teknologji e Informacionit dhe Komunikimit (TIK) dhe nuk meren parasysh faktorët distance dhe kohe.
4. E-learning mjete administrative të tilla si sistemet e menaxhimit të arsimit dhe informacionit informacionit (EMIS).

---

¹⁴ KHAN, B. (2005) QUICK Checklist in E-learning, Hershey, USA: Information Science Publishing. f85

5. E-learning si nje sistem apo metode bashkepunimi ne punime apo kerkime te ndryshme, pamvaresisht vendodhjes se bashkepunoreve.

Dy format më të popullarizuara për e-learning janë :

- **Blackboard**

Blackboard Inc. ka mbi 20 milionë përdorues të përditshëm. Blackboard ka në pronësi gjashtë platforma të ndryshme: Të mësuarit Blackboard , Bashkepunim Blackboard , Mobile Blackboard , Lidhje Blackboard, Krijim Blackboard, dhe Analizim Blackboard. Mjetet e blackboard -it i lejojnë edukatorët të vendosin nëse programi i tyre do të jetë i përzier ose plotësisht online, asinkron apo sinkron. Blackboard mund të përdoret për arsimin e ulët, arsimin e lartë, biznes, dhe bashkëpunimin të ndryshme.

- **Moodle**

Moodle është një Open Source Course Management System. Moodle është një program e-learning (mësimdhënie online), i njohur gjithashtu si një Learning Management System (LMS), ose një mjedis virtual për dhënie të mësimin online. Ajo është shumë popullarizuar në mësimdhënie në mbarë botën. Ky sistem mund të instalohet në çdo shkollë për të bërë të mundur vendosjen e të gjitha informacioneve shkollore në dispozicion të nxënësve, kjo ju lejon atyre të konstatojnë mësimet edhe pas orarit mësimor kudo që ndodhen, ose për ndonjë ditë kur mund të kenë munguar, mjafton që të kenë një lidhje në internet.¹⁵ Qëllimi i projektit Moodle është t'iu jap edukatorëve mjetet më të mira për të menaxhuar dhe për të promovuar mësimin, por ka shumë mënyra për të përdorur Moodle. Moodle ka veçori që lejojnë materiale shumë të mëdha si dhe

---

¹⁵ HIGHER EDUCATION ACADEMY (2014); Engaged student learning: high impact strategies to enhance student achievement. Retrieved May 5, 2014.

qindra e mijëra studentëve, por ajo mund të përdoret gjithashtu për një shkollë fillore ose një kurs, çfarëdolloj qoftë ai.¹⁶

- **Learning Management System (LMS)**

Një sistem i menaxhimit të të mësuarit (LMS) është një aplikim softëcar ose ëeb-faqe e përdorur për të planifikuar, zbatuar dhe vlerësuar një proces specifik të mësuarit. Në mënyrë tipike, një sistem i menaxhimit të të mësuarit ofron një instruksion me një mënyrë tilla që të krijojë dhe japi përmbajtje, monitorojë pjesëmarrjen e studentëve, dhe vlerësojë performancën e studentëve. Një sistem i menaxhimit të të mësuarit mund të pajisë studentët me aftësinë për të përdorur tiparet interaktive të tilla si diskutime, video konferenca dhe forume. Meret me të gjitha aspektet e procesit mësimor, jep dhe menaxhon përmbajtje mësimore, identifikon dhe vlerëson të mësuarit individual dhe ne grup apo qëllimet e trajnimit si dhe progresin drejt përmbushjes së këtyre qëllimeve, mbledh dhe paraqet të dhëna në lidhje me procesin dhe ecurinë e të mësuarit.¹⁷

- **Open Course Ware**

Një Open Course Ware është një botim i lirë dhe i hapur në mënyrë virtuale apo dixhitale i materialeve edukative deri në nivelin universitar. Këto materiale janë organizuar si kurse, dhe shpesh përfshijnë materiale të planifikimit të kurseve dhe mjetet të vlerësimit, si dhe përmbajtjen tematike. Open Course Ware janë të lirë dhe të hapur për të gjithë, të liçencuar, të arritshme për të gjithë, në çdo kohë përmes internetit.

---

¹⁶ KHAN, B. (2001) Web Based Learning, Educational Technology Publications, NJ, USA: Englewood Cliffs f16

¹⁷Szabo, Micheal; Flesher, K. (2002). "CMI Theory and Practice: Historical Roots of Learning Management Systems". Proceedings of World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education 2002 (White Paper). Montreal, Canada: In M. Driscoll & T. Reeves (Eds.): f929–936.

Forma më e njohur e OCW është MIT, që është një iniciativë arsimore zhvilluar nga Massachusetts Institute of Technology (MIT) për të bërë bazë materiale mësimore dhe klasa universitare në dispozicion të të gjithëve pa asnjë kosto për përdorues të internetit në mbarë botën.

18

3.1 Ndikimi i teknologjisë dhe evoluimi i kurseve online

Në E-Learning, të mësuarit është asinkron ose sinkron apo një kombinim i të dyjave. Termi josinkronik nënkupton setë mësuarit është mësimdhënia dhe mësimi që nuk ndodhin në të njëjtën kohë, ndërsa të mësuarit sinkronik i referohet mësimdhënies dhe mësimit që ndodh në të njëjtën kohë.¹⁹

Kur edukimi online filloi në fund të shekullit të 20-të, shumica e programeve dhe klasave online ishin sinkron dhe përdorëshin në chatdroma, mesazhe të menjëhershme. Të dy dhomat e bisedave dhe mesazhet e menjëhershme, duke qenë të sinkronizuara, lejonin përdoruesit të vendosin se kush merr pjesë në bisedë. Shpikja e simbolit @ në 1972 për përdorim në email dhe ardhjen e World Wide Web (WWW) në vitin 1991 për lidhjen me internet kanë qenë përshtatshmëriamë e fundit nga edukimi online. Përdorimi universal i faqeve web ka ofruar mundësi për zhvillimin e komuniteteve dhe grupeve në internet përfshirë këtu: Emailing, konferenca, biseda duke punuar së bashku dhe nëpërmjet Google drive, Google doc, Google Hangout, Dropbox, Facebook, Twitter, etj.

Edukimi online mund të kategorizohet nga përdoruesit e tij:²⁰

1) Arsimi online me bazë në Universitet, të cilët përdoruesit janë individë të regjistruar në universitete me qëllim të marrjes së diplomave dhe diplomave;

¹⁸Vest, C. M. (2004). "Why MIT decided to give away all its course materials via the Internet". The Chronicle of Higher Education, 50(f21), B20.

¹⁹ Moore, M. G., & Kearsley, G. (1996). Distance education: A systems view. Boston, MA: Wadsworth Publishing.

²⁰ McAuley, A., Stewart, B., Siemens, G., & Cormier, D. (2010). The MOOC model for digital practice. Retrieved from http://www.elearnspace.org/Articles/MOOC_Final.pdf

2)Kurset e hapura masivisht online (MOOC) (disa të quajtur Massively Open Class Online),në të cilatpërdoruesit janë individë të vetë-motivuar në programet e të cilave bazohen në qëllimet e tyre tëtë nxënit, si dhe për tëpare njohuritë dhe aftësitë dhe interesat e ngjashme .

Në përgjithësi, studentët në Shtetet e Bashkuara regjistrohen në universitete online ku formatet e kurseve janë shtuar në kurset ekzistuese të bazuara në klasë. Në ato institucioneofrohen zakonisht dy mënyra të klasave në internet - kurse online falas (nuk mësohen në balta-llaçe)klasat), dhe kurset e përziera / hibride (një kombinim i ballë për ballë dhe i rrahur në internetdhe format e orientuar kah teknologjia). Studentët në këto dy mënyra të programeve online janëka dhënë kredi, diploma dhe certifikata kur ata plotësojnë kurset dhe praktikat e kërkuara.Për të rritur qasjen në arsimin e lartë nga segmente më të mëdha të publikut, modeli I Kursi Hapur Online Massively (MOOC) u prezantua në 2008, i cili përfshin universitet bazuar në ofertat online të bazuara në korporata. Oferta e bazuar në universitet u iniciua nga Ivyleagueinstitucionet e arsimit të lartë, duke përfshirë EDX në vitin 2012 nga Universiteti i Harvardit dheMassachusetts.

Instituti i Teknologjisë (MIT), eduMOOC në vitin 2011 nga Universiteti i Illinois Springfield,Coursera në 2012 nga përpjekjet e përbashkëta të pesë universiteteve (Princeton, Stanford,California / Berkeley,Michigan-Ann Arbor dhe Pennsylvania), etj. Shumica e tyre janë të hapura për publikunpa pagesë, e cila tregon përpjekjet e universiteteve për të inkurajuar publikun të marrë pjesënë edukim online.

Kurset në internet janë të bazuara në korporata, të lira ose fitimprurëse, të iniciuara kryesisht nga organizata, firma,dhe individë. Pas dorëheqjes së tij nga Universiteti Stanford, Sebastian Thrunhapi një iniciativë online fitimprurëse të quajtur Udacity në vitin 2011. Sipas faqes së saj të internetit, ajo "ofronnjë sërë mundësish certifikimi që njihen nga kompanitë kryesore të teknologjisë e që janë në mënyrë aktive rekrutimi nga trupi studentor Udacity "(Udacity, 2015). Universiteti Peer 2 Peer (P2PU)është një ofertë online-edukimi e drejtuar nga vullnetarë që mësojnë të gjitha kurset. Sipas sajfaqja e internetit <<https://www.p2pu.org/en/>>, është e hapur dhe e lirë për publikun, i cili "jovetëm që ka ndihmuarnxënësit ndjehen të sigurt për të marrë një kurs në internet, por normat tona të mbajtjes ishin gjithashtu më të larta senë shumicën e kurseve online të të mësuarit ". Nisur nga Fondacioni Saylor në vitin 2008,Saylor.org është një koleksion i kurseve të nivelit kolegji, të lirë dhe të hapur për publikun. Sipas faqes së saj të internetit,Saylor.org. Akademia "është themeluar jo vetëm në burimet e hapura arsimore dhe

teknologjitë e të mësuaritme burim të hapur,por edhe në qasjen e hapur në kredencialet dhe mundësitë e vazhdueshme të mësimit të hapura.²¹

Tabela Lista e institucioneve të edukimit online ²²

<i>Emri</i>	<i>Sponsorizimi</i>	<i>Viti i Themelimit</i>	<i>Tarifat</i>
Coursera	Bashkëpunim me Universitetet e Princeton, Stanford, I Kalifornisë Berkeley, i Michigan-Ann Arbor, dhe Universiteti i Pensilvanisë	2011	Private
eduMOOC	Universiteti i Illinoisit Springfield	2011	Pa Pagesë
edX	Universiteti i Harvardit dhe MIT	2012	Jo-Profitable
iTunes U	Korporata “Apple”	2012	Profitable
Khan Academy	Salman Khan (Menaxher i Fondit “Hedge”)	2007	Jo Profitabile
Minerva	Projekti Minerva dhe Instituti Keck (KIG)	2012	Private
MITx	Universiteti i Harvardit dhe edX	2001	Jo Profitabile
Peer 2 Peer University (P2PU)	U themelua nga Fondacioni Hewlett & Shuttle	2009	Jo Profitabile
Saylor	Michael J. Saylor (Themeluesi, dhe presidenti i kompanisë për biznes intelecjençë “MicroStrategy”)	2008	Jo Profitabile
TED-Ed	Fondacioni “Sapling”	1984	Private
Udacity	Sebastian Thrun	2012	Jo Profitabile
Udemy	Eren Bali	2010	Disa janë me pagesë
University of the People	Shai Reshef (sipërmarrës arsimor)	2009	Jo Profitabile

²¹Thibault, Joseph. "241 OER Courses with Assessments in Moodle: How Saylor.org has created one of the largest Free and Open Course Initiatives on the web". Moodlenews.com. Retrieved 30 January 2012. f25

²²Schroeder, R. (2012). Emerging open online distance education environment. Continuing Higher Education Review, f76, 90-99.

3.2 Teoria Kognitive e Mësimdhënjes

Duke u bazuar në konceptin e reflektimit të Dewey-it në përgjithësimin e arsimit, Garrison dhe kolegët e tij (2000) supozonin se teoria kognitive e mësimdhënjes është një proces në Bashkësinë e Hulumtimeve (CoI) ku pjesëmarrësit ndërtojnë, eksplorojnë, zgjidhin dhe konfirmojnë kuptimet përmes bashkëpunimit dhe reflektimit. Në një proces të tillë, lind pyetja për mënyrën e transferimit të hetimit në rezolucion. Keengwe dhe Kidd (2010) i identifikuan detyrat kognitive si "t'u përgjigjeshin pyetjeve; redaktimi i pyetjeve dhe përgjigjeve; të menduarit, arsyetimit dhe analizimit të informacionit; dhe duke ndihmuar studentët të angazhohen në rishqyrtimin dhe marrjen e informacionit në procesin e ofrimit të kurseve online "(f.6). Bazuar në përvojën e tij të mësimdhënies online dhe hulumtimit të veprimit, Petlz (2008) shpjegoi gjerësisht se si të integrohen faktet, konceptet, teoritë dhe njohuritë në mësim dhe diskutime në zhvillimin e pranisë njohëse, me theks të veçantë në rëndësinë e burimi, qartësia, saktësia dhe gjithëpërfshirja e njohurive në demonstrimin e prezencës njohëse.²³

Nëntë vjet më vonë, pas prezantimit të tri prezencave - pranisë shoqërore, prezencës njohëse, pranisë së mësimdhënies - si elementë parësorë për edukimin e suksesshëm në internet, Garrison, Anderson dhe Archer (2009)²⁴ më tej shqyrtojnë natyrën dhe cilësinë e pranisë njohëse duke analizuar asynkron tekstet e bazuara në transkriptet e konferencave kompjuterike. Duke përdorur teorinë e të menduarit kritik, ata argumentuan se rezultati i tij mund të gjykohej më së miri nga hetimi praktik që përfshinte një ngjarje të shkaktuar, eksplorim, integrim dhe zgjidhje. Ngjarja që shkaktohet është hetimi i parë në të cilin pika identifikon një problem ose një çështje për hetime të mëtejshme. Hetimi i dytë është eksplorimi ku nxënësit shqyrtojnë, me anë të reflektimit, diskursit, çështjeve ose problemeve. Hapi tjetër është integrimi, në të cilin nxënësit vazhdojnë të shqyrtojnë atë që kanë mësuar nga eksplorimi dhe të zhvillojnë ide dhe të ndërtojnë kuptime. Hapi i fundit është zgjidhja ku është përcaktuar një rezultat i përcaktuar dhe njohuritë e reja janë aplikuar

²³ Garrison, D. R., Anderson, T., & Archer, W. (2009). Critical thinking, cognitive presence, and computer conferencing in distance education. *American Journal of Distance Education*, 15(1), f7-23.

²⁴ Garrison, D. R., Anderson, T., & Archer, W. (2000). Critical inquiry in a text-based environment: Computer conferencing in higher education. *The Internet and Higher Education*, 2(2-3) f 87-105.

(Garrison et al., 2009; Garrison & Arbaugh, 2007; Kupczynski, Wiesenmayer & McCluskey, 2010). Studimi nga Garrison dhe kolegët e tij (2009) ofron një mjet të besueshëm për të vlerësuar praninë njohëse dhe natyrën njohëse të mësimdhënies dhe të mësuarit në një mjedis asinkron.

Prania sociale është një komponent kyç në edukimin online dhe ka një ndikim të drejtpërdrejtë në shumë mënyra në zhvillimin e një komuniteti për të mësuarit dhe bashkëvepruarit në mjediset online. Termi prania sociale u krijua në vitin 1976 nga Short, Williams dhe Christie, për të përshkruar efektet shoqërore që ndikohen kryesisht nga shtrirja e pjesëmarrjes së individëve në raste të veçanta. Është një ndjenjë e ndërgjegjësimit të komunikuesit²⁵

3.3 Edukimi online dhe praktika efektive e përdorimit të tij

Prania e një individi tjetër nëpërmjet ndërveprimit.²⁶ Në kontekstin e të mësuarit në internet, prania sociale përcaktohet si "aftësia e pjesëmarrësve në një komunitet të ndërlidhur për të projektuar veten e tyre socialisht dhe emocionalisht, si njerëz" realë "(p.sh. personalitetin e tyre të plotë) Duke marrë parasysh natyrën asinkronike të mjediseve më online, është e domosdoshme që nxënësit online të zhvillojnë lidhjet sociale, gjë që u mundëson atyre të ndihen të sigurt dhe të hapur për të komunikuar me kolegët e tyre. Në mjedise të tilla, ndërveprimi dhe komunikimi shoqëror mund të rritet dhe të mbështetet rreth një qëllimi dhe qëllimi të përbashkët ndërmjet vetë nxënësve dhe ndërmjet nxënësve dhe instruktorëve të tyre .

Pas një studimi të rastit kolektiv dhe intervistave që janë bërë duke hyrë në procesin dialektik të studentëve në internet, përcaktoi praninë sociale si "aftësia e individit për të demonstruar gjendjen

²⁵ Wang, Y. D. (2014). Building student trust in online learning environment. *Distance Education*, 35(3), f345- 359.

²⁶ Short, J., Williams, E., & Christie, B. (1976). *The social psychology of communication*. New York: John Wiley.

e tij të qenurit në një mjedis virtual , ku individët ishin të gatshëm të angazhoheshin në shkëmbime dhe komunikime që kishin të bënin me aktivitete të të mësuarit si postimi i mesazheve, reagimi ndaj të tjerëve, pjesëmarrja në punën në grup etj. Natyra e pranisë shoqërore është që individët janë "të pranishëm" mjedisi kibernetik në masën që ato janë shpesh të dukshme dhe performuese. Për më tepër, për individët që të zhvillojnë një prezencë në një mjedis online, ata duhet të demonstrojnë aftësitë e tyre, ndjekjen e mundësive të tyre dhe motivimin e tyre për të krijuar dhe mbajtur një pjesëmarrje të vazhdueshme .

Duke përdorur metodologjitë cilësore dhe sasiore në një studim të rastit të metodës së përzier, hulumtoi dispozitat e pranisë sociale për studentët online të rritur. Sipas mendimit të tij, është e rëndësishme, por jo e lehtë për të zhvilluar "marrëdhënie virtuale, njohje virtuale dhe klika virtuale", dhe marrëdhëniet e zhvilluara midis nxënësve të rritur prirjen të jenë "ata me stile të ngjashme pune ose ata që ishin në një grup kohor gjatë programit e studimit . Nxënësit e të rriturve që komunikojnë nëpërmjet teksteve në një mjedis asinkron, e gjejnë atë një sfidë për të njohur një koleg dhe të pakëndshme që të përpiqen të gjykojnë kolegët me anë të posteve të tyre. Gjithashtu, nxënësit e rritur përjetojnë pozitat negative kur ata mendojnë se "një grup miqsh mund të dominojnë diskutimin në internet, duke i frikësuar të tjerët që ishin të ardhur"²⁷). Në raste të tilla, është e vështirë për t'u zhvilluar dhe ruajtur prania sociale.

Yuan dhe Kim (2014)²⁸ e shohin si prezencën shoqërore dhe mësimdhënëse si ndikime të vlefshme në zhvillimin e një komuniteti të të mësuarit.²⁹

---

²⁷ Ke, F. (2010). Examining online teaching, cognitive, and social presence for adult students. *Computers & Education*, 55, 808-20.f817

²⁸ Yuan, J., & Kim, C. (2014). Guidelines for facilitating the development of learning communities in online courses. *Journal of Computer Assisted Learning*, 30, 220-232.

²⁹ Shea, P., & Bidjerano, T. (2009). Community of inquiry as a theoretical framework to foster "epistemic engagement" and "cognitive presence" in online education. *Computer and Education*, f52, 543-553

3.4 Interaktiviteti dhe bashkëpunimi Nxënës / Mësuesme anë tëE - Mësimi

Shumë studiues kanë përcaktuar se si duket një komunitet i të mësuarit në një mjedis online dhe e kanë theksuar rëndësinë e tij nga perspektiva të ndryshme. Yuan dhe Kim (2014) deklaruan se një komunitet i të mësuarit ishte krijimi i një ndjenje të përkatësisë nga një grup nxënësish, ku mësuesit u besonin njëri-tjetrit, ndërtonin njohuri, shpërndanin informacione të dobishëme, lidhjet e vendosura duke njohur njëri-tjetrin, krijuan objektiva të përbashkëta për të mësuar, dhe besuan në atë që nevojat e tyre do të përmbusheshin. pretenduan se shkeljet asinkronike dhe të ndërprera mund të jenë efektive në krijimin e një mjedisi bashkëpunues të të nxënësve, si dhe në dinamikat ndërpersonale dhe grupore.

Nxënësit në internet përfitojnë shumë nga komunitetet e të mësuarit në këto mënyra:

1. Shkaktarët e lidhjes së nxënësve me njëri-tjetrin, janë njohuritë dhe qëllimet e përbashkëta, të cilat mund të ulin shkallën e braktisjes së nxënësve;
2. Marrëdhënia dhe bashkëveprimi midis mësuesit dhe nxënësit mund të rrisin performancën e tyre në mësim;
3. Nxënësit mund të marrin mbështetje dhe ndihmë nga bashkëmoshatarët e tyre dhe në të njëjtën kohë mund të shtojnë bazën e tyre të njohurive përmes veprimeve të tyre interaktive .

Yuan dhe Kim ³⁰(2014) ofruan udhëzimet e mëposhtme për zhvillimin e një komuniteti mësues në internet:

- Përpjekja për të ndërtuar një komunitet për të mësuarit duhet të në fillim të një kursi dhe duhet të vazhdojë gjatë gjithë afatit.

- Të dy studentët dhe instruktorët duhet të përfshihen në ndërtimin e komunitetit të të mësuarit.

---

³⁰ Yuan, J., & Kim, C. (2014). Guidelines for facilitating the development of learning communities in online courses. *Journal of Computer Assisted Learning*, 30, 220-232.

- Teknologjitë asinkrone dhe sinkronike duhet të përdoren të dyja për të krijuar një hapësirë të përbashkët në të cilën nxënësit dhe instruktorët ndërveprojnë.
- Duhet të përdoren strategji të ndryshme për të stimuluar diskutimet.
- Duhet të inkurajohen të dy diskutimet e orientuara nga detyra dhe ndërveprimet shoqërore.
- Studentëve duhet t'u caktohen detyrat që kërkojnë bashkëpunim.

Studimet e shumta kanë ilustruar lidhjen e fortë ndërmjet ndërveprimit social, ndjenjës së komunitetit dhe rolit të tyre në arritjen e suksesit në mësimin online (p.sh., Brindley et al, 2009, Bryant & Bates, 2015, Cox & Cox, 2008, Ke, 2010, Sadera , Robertson, Song, & Midon, 2009; Sher, 2009; Whipp & Lorentz, 2009; Yang, Yu, Chen, & Huang, 2014). Në mënyrë tipike, ekzistojnë tre lloje ndërveprimi:

1. Ndërveprimi nxënës-mësues;
2. Bashkëveprim në mes nxënësve në grup;
3. Ndërveprimi në varësi prej lëndëve (Sher, 2009).

Ndërveprimet midis nxënësve dhe mësuesve mund të jenë asinkron ose sinkron, me mësuesit që japin informacionin, lehtësojnë mësimin, u përgjigjen pyetjeve dhe japin reagime. Në të njëjtën kohë, nxënësit individualë mund të marrin iniciativën për të bërë pyetje ose për të kontaktuar instruktorin për ndihmë shtesë ose nevoja specifike. Ndërveprimet midis studentëve u ofrojnë atyre një mënyrë për të shkëmbyer informacion dhe ide mes tyre. Kjo mund të ndodhë në mes nxënësve individualë, në projekte grupore dhe diskutimeve në grupe, në rastet studimore, etj., dhe mund të stimulojë bashkëpunimin, shkëmbimin e njohurive dhe aftësive dhe mësimin e nxënësve. Bashkëveprimi i nxënësit-përmbajtjes i referohet mënyrës se si nxënësit marrin

informacione dhe materiale të kursit, të cilat mund të jenë në formë të teksteve, videove, audios, programeve kompjuterike, resurseve të uebit etj. (Sher, 2009).

Për të siguruar vendosjen dhe rritjen e bashkëveprimit të efektshëm social, Kehrwald (2008) ka identifikuar tri parakushte - aftësi, mundësi dhe motivim - të cilat ai thotë se duhet të krijohen përmes dizajnit dhe lehtësimit që mund të "(a) ndërveprime produktive; (b) parandalimin e nxënësve nga mbingarkesa nga kërkesat e ndërveprimit brenda grupeve të mëdha; dhe (c) balancon nevojat për fleksibilitet dhe strukturë "(f.97). Bazuar në studimin e tyre eksplorues të tre instruktorëve online, Whipp dhe Lorentz (2009) kanë sugjeruar që për të mbajtur një ndërveprim efektiv, instruktorët në kurset online të bëjnë pyetje sfiduese, hetime për përpunim dhe sqarim, japin përgjigje në kohë, të qarta dhe koncize për të kërkuar ndihmë nga studentët, të ofrojë drejtim dhe udhëzime të diskutimeve për t'i nxitur të gjithë studentët të marrin pjesë, të përqëndrohen në çështje specifike në diskutime dhe të përmbledhin përmbajtjet javore. Për më tepër, ata vunë në dukje instruktorë efektivë në internet ishin ata që parashikuan një prani të fortë shoqërore me njohje të shpeshta, përkrahje në kohë, përsëritje miqësore, përdorim të emrave të parë dhe shprehje të emocioneve dhe ndjeshmërisë. Në këtë mënyrë, instruktorët mbajtën një mjedis mbështetës për mësim duke monitoruar dinamikën e grupeve, duke ftuar studentët të kërkonin ndihmë dhe duke kontaktuar jo pjesëmarrësit.

3.5 Teoria e Biheviorizmit

Përbën një prej teorive të para të mësimdhënies, por që është ende shumë e aplikuar, në bashkëpunim edhe me teori të tjera. Sipas kësaj teorie, procesi i të mësuarit realizohet kur jepet një përgjigje ndaj një stimuli specifik. Për këtë teori është shumë e rëndësishme mënyra si lidhja stimul-përgjigje krijohet, mirëmbahet dhe përforcohet. Gjatë këtij procesi, nxënësi transferon njohuritë si rezultat i përgjithësisimit, ku njohuritë e marra nga një stimul-përgjigje i mëparshëm

mund të përdoren në situata të njëjta ose të ngjashme në të ardhmen.³¹Pajisjet mobile mund të përdoren në këtë kontekst për të vendosur nxënësin përballë një stimuli (për shembull pyetjet lidhur me mësimin) duke dhënë në të njëjtën kohë mundësinë e marrjes së përgjigjeve (në këtë rast përgjigjen e pyetjes nga ana e nxënësit). Ato mund ti japin mundësinë çdo nxënësi që të aksesojë stimuj-përgjigje në mënyrë individuale nga pajisjet e tyre personale. Pajisjet mobile japin gjithashtu mundësinë që gjithë ky proces të realizohet në kohë reale, por edhe jashtë ambjenteve të mësimdhënies. Pa ndihmën e këtyre pajisjeve, ky proces do të ishte më i vështirë për tu realizuar, sepse nuk është e thjeshtë që një mësues të mund të komunikojë në mënyrë të drejtpërdrejtë me të gjithë nxënësit në të njëjtën kohë. Të gjitha të dhënat e gjeneruara nga ky proces mund të ruhen lokalisht ose online, duke dhënë mundësinë e aksesimit të tyre përsëri në një moment të mëvonshëm duke plotësuar kështu një aspekt tjetër të rëndësishëm të teorisë bihevisoriste.

3.6 Konstruktivizmi

Konstruktivizmi bazohet në idenë e ndërtimit të njohurive të reja nga njohuri ekzistuese duke bashkëvepruar në mënyrë interaktive me ambjentin. “Nxënësit mendojnë dhe krijojnë me ndihmën e pyetjeve, kërkimit të informacionit dhe ekzperiancave në mësim. Këto të fundit japin mundësinë e ndërtimit të njohurive dhe kuptimeve të reja³²“Nxënësit ndërtojnë koncepte dhe ide të reja duke u bazuar mbi njohuritë ekzistuese. Procesi i të mësuarit është aktiv dhe përfshin transformimin e informacionit, derivimin e kuptimit nga eksperiencia, krijimin e hipotezave, marrjen e vendimeve.³³ Konstruktivizmi social është një degë e konstruktivizmit që pranon se të kuptuarit gjatë mësimin, arrihet duke bashkëvepruar me të tjerë .³⁴Konstruktivizmi konsiderohet si një prej teorive që ka ndikuar më shumë në revolucionimin e procesit mesimor dhe në disa raste konsiderohet si më efektiv se bihevizorizmi .

³¹Ertmer, P.A., & Neëby, T.J. (2013) "Behaviourism, Cognitivism, Constructivism-Comparing Critical Features from an instructional perspective", Performance Improvement Quarterly, Special Issue on Research Update on Key Training and Mentoring Topics, Vol 26, No. 2, f. 43-71

³²Cherry, G. (2004) "An overview of Jerome Brunner's theory of Constructivism", Old Dominion University, unpublished. f 13

³³Ashworth, F., Brennan, G., Egan, K., Hamilton, R. & Saenz, O. (2004) "Learning theories and higher education", DIT, Issue 2.

³⁴Amineh, R.M. & Asl, H.D. (Prill 2015) "Review of Constructivism and Social Constructivism", Journal of Social Sciences, Literature and Languages, Vol. 1, f. 9-16.

Duke marrë parasysh rëndësinë e teorisë konstruktiviste, pajisjet mobile mund të përdoren për të lehtësuar aplikimin e parimeve të kësaj teorie në procesin e mësimdhënies dhe të të nxënit. Ato mund të ndihmojnë në krijimin e një ambjenti të përshtatshëm mësimi dhe të oftojnë mjete që mbështesin pjesëmarrjen aktive të nxënësve.³⁵ Në të tilla kushte, nxënësit mund të krijojnë lehtësisht ekperiencia dhe njohuri prej tyre, nëpërmjet dhënies në mënyrë të menjëhershme të përgjigjeve nga ana e pajisjeve mobile. Këto pajisje japin gjithashtu mundësinë e komunikimit me të tjerët dhe konsultimin e përgjigjeve të të tjerëve, për të mësuar nga eksperiencia e tyre.

3.7 Mësimi në grup dhe pajisjet mobile

Procesi i të mësuarit është një aktivitet me në qendër nxënësin i bazuar në eksperiencat individuale, por është edhe një aktivitet social i bazuar në eksperiencat në grup. “Edhe pse vetmia dhe qetësia krijojnë kushte të përshtatshme për të mësuar, veprimtaritë sociale si biseda, diskutime, puna në grup, luajnë një rol kritik në procesin e të mësuarit”.³⁶

Nxënësit mësojnë më shumë nga puna në grup se sa nga ajo që shpjegohet në klasë. Shkëmbimi aktiv i ideve dhe diskutimet në grup rrisin interesin e studentëve për mësimin dhe si rrjedhim edhe në përmirësimin e rezultateve të tyre. ³⁷Një prej përdorimeve më të shpeshta të pajisjeve mobile nga ana e studentëve, është për të komunikuar, shkëmbyer ide, eksperiencia, kryesisht nëpërmjet rrjeteve sociale, chateve, etj. ³⁸Duke marrë parasysh këtë prirje, mund të themi se pajisjet mobile do të ishin të përshtatshme edhe për të komunikuar në ambjente të kontekstit mësimor.

Rezultatet e pyetësorit drejtuar studentëve tregojnë se pjesa më e madhe e nxënësve janë të interesuar në lidhje me këtë lloj përdorimi.

³⁵ Jones, M.G., & Brader-Araje, L. (2002) "The impact of Constructivism on education - Language, Discourse, and Meaning", American Communication Journal, Vol. 5, Issue 3.

³⁶ Wilson, S. M. & Peterson, P. L. (2006) "Theories of learning and teaching: What do they mean for educators?", National Education Association of the United States, NEA.

³⁷ Dooly, M. (2008) "Constructing Knowledge Together". Telecollaborative Language Learning. A guidebook to moderating intercultural collaboration online, f. 21-45.

³⁸ Melo, Xh. & Çomo, A. (2015) "Mobile Learning environment study and its potential in improving the learning process", in Proceedings ICRAE, Shkodër. f 20

Përdorimi i pajisjeve mobile në grup do të ndihmonte nxënësit të shihnin mendimet, përgjigjet dhe rezultatet e nxënësve të tjerë, dhe të mësonin prej tyre. Nxënësi mund të mësojë prej gabimeve të tjerëve ose prej gabimeve të tij, krahasuar me përgjigjet e tjetërëve.

Një përdorim i pajisjeve mobile në punën në grup do të mund të ishte gjatë eksperimenteve laboratorike. Në këto raste ato do të mund të ndihmonin në shpërndarjen dhe shkëmbimin e rezultateve, në ndarjen e punëve midis pjesëtarëve të grupit, si dhembledhjen e një sasive të madhe të dhënash nga zhvillimi i disa punëve laboratorike të kryera nga studentë të ndryshëm, për të arritur rezultate më të sakta, më të detajuara dhe më të shpejta.

Studiuesit diferencojnë mësimin bashkëpunues, si mësimin në një grup nxënësish, nga mësimi kooperues ku bashkëpunimi supervizohet nga mësuesit.³⁹ Të dyja këto forma të mësimi janë shumë të rëndësishme në mësimdhënie dhe konsiderohen si pjesë e teorisë konstruktiviste të mësimi. Pajisjet mobile mund të mbështesin të dyja këto forma duke krijuar ambjentin e përshtatshëm që nxënësit të shkëmbejnë njohuri kurdo dhe kudo që ata ndodhen dhe jo vetëm në ambjentet e klasës ku mund të zhvillohet edhe komunikimi ballë për ballë.

Sigurisht që edhe krijimi e supervizimi i grupeve nga ana e mësuesve mund të mbështetet lehtësisht nga pajisjet mobile. Duke përdorur këto pajisje, mësuesit mund të menaxhojnë më lehtësisht dhe me më shumë fleksibilitet grupet, tju japin atyre detyra, apo edhe të kontrollojnë rezultatet. Në krahasim me implementimet e mëparshme të mësimi, pajisjet mobile janë shumë herë më të përshtatshme në mësimin në grup duke qenë se ato mund të aksesohen kudo dhe në çdo kohë, duke mundësuar një komunikim në kohë reale.

---

³⁹Dooly, M. (2008) "Constructing Knowledge Together". Telecollaborative Language Learning. A guidebook to moderating intercultural collaboration online, f 42

3.8 E- Mësimi sipas kontekstit

Është tepër e rëndësishme të merret në konsideratë konteksti fizik dhe social i nxënësit gjatë procesit të mësimdhënies dhe të të nxënës .⁴⁰ Ashtu si e përmendëm edhe pak më lart, karakteristika kryesore e pajisjeve mobile është aksesueshmëria në çdo kohë dhe në çdo vend dhe kjo karakteristikë mund të mbështesë mësimdhënien e bazuar tek konteksti. Këto pajisje mund të përdoren për të mësuar lidhur me pozicione gjeografike specifike të përdoruesit. Nga ana tjetër, mësimet në natyrë kryesisht në lëndët biologjike dhe mjedisore mund të mbështeten tek informacionet shitesë të ofruara nga pajisjet mobile. Mësimi varet nga situata, aktiviteti, konteksti dhe kultura .⁴¹ Është shumë e rëndësishme që të lidhen instruksionet formale të klasës me aktivitete aplikative dhe mjedisin fizik për të ilustruar anën praktike.⁴²

Perspektiva me focus nxënësin inkurajon mësuesin për ti kushtuar vëmendje njohurive fillestare dhe progresit të secilit nxënës në mënyrë individuale me qëllim krijimin e materialeve dhe strategjive të mësimdhënies sa më efektive .⁴³ Shpesh kjo detyrë është tepër e vështirë sidomos në shkollën e lartë për shkak të numrit të madh të studentëve. Në këto kushte pedagogët e kanë gati të pamundur të fokusohen dhe ndjekin ecurinë e secilit prej studentëve, për më tepër në rastet kur këta të fundit janë të tërhequr e nuk marrin pjesë në mënyrë aktive gjatë mësimt. Në këto situata, pajisjet mobile mund të ndihmojnë mësuesit të kenë një perspektivë të fokusuar tek nxënësi gjatë punës së tyre. Vetë natyra personale e përdorimit të këtyre pajisjeve, çon drejt një marrëdhënie më direkte dhe individuale me nxënësin, madje edhe me ata që hezitojnë të aktivizohen gjatë mësimt.⁴⁴

---

⁴⁰Broën, J. S., Collins, A.&Duguid, P. (1989) "Situating Cognition and the culture of learning", Educational Researcher; v18 n1, f. 32-42

⁴¹ Poaty

⁴² Instituti i zhvillimit të arsimit, Ministria e Arsimit dhe Shkencës, (prill 2015). "Të nxënës me situata, konstruktivizmi dhe teknologjia. Udhëzues për mësuesit",

⁴³Donovan, M.S. & Bransford, J.D. (2005) "How Students Learn: Science in the Classroom", D.C: National Academies Press

⁴⁴Fondacioni Shoqëria e Hapur për Shqipërinë, (Qershor 2015). "Integrimi i Teknologjisë së Informacionit dhe Teknologjisë në edukim në Shqipëri", Tiranë.

Perspektiva me fokus njohuritë

“Ndërkohë që perspektiva me në fokus nxënësin përqëndrohet tek nxënësi si pikë fillese, perspektiva me në qendër njohuritë përqëndrohet tek ajo që ofrohet për tu mësuar (subjekti), pse mësohet (të kuptuarit), se si njohuria duhet organizuar për të mbështetur zhvillimin e ekspertizës (kurrikula) dhe se çfarë është kompetenca dhe perfeksionimi (objektivat e të mësuarit)⁴⁵ Këto objektiva mund të realizohen shumë mirë me ndihmën e pajisjeve mobile. Këto pajisje mund të lehtësojnë procesin e mbledhjes së një sasive të konsiderueshme informacioni nga nxënësit, informacion ky, që mund të jetë shumë i vlefshëm në të kuptuarit më mirë të nevojave dhe progresit të tyre. Duke analizuar këtë informacion, mësuesit mund të marrin vendime më të mira lidhur me materialet që u japin nxënësve, organizimin e tyre, mënyrën e strukturimit të leksioneve që zhvillohen si dhe në përmirësimin e kurrikulës mësimore. Të dhënat e nxënësve mund të mblidhen dhe analizohen në kohë reale, për ti ndihmuar gjatë zhvillimit të mësimit, por edhe në një perspektivë më të gjerë, për analiza më të detajuara me ndihmën e teknikave data mining.

Përpektiva me fokus vlerësimin

Sipas kësaj perspektive, është shumë e rëndësishme të bëhet i dukshëm procesi i të kuptuarit dhe mësuarit të nxënësve, me qëllim që të shërbejë si guidë dhe reference, si për mësuesin ashtu edhe për nxënësin .⁴⁶ Kjo perspektivë thekson rëndësinë e ofrimit të mundësisë së supervizimit të nxënësve nga ana e mësuesve, dhe në të njëjtën kohë ofrimin e mundësisë së rishikimit dhe përmirësimit të të kuptuarit për vetë nxënësin. Në këtë këndvështrim, pajisjet mobile do të jepnin një ndihmë të konsiderueshme. .⁴⁷

Përfshirja e shkollave të Kosovës në projektin e E- mësimit me titull “SchoolMe”

SchoolMe është një program shkollor online i krijuar si një projekt Evropian nga një grup specialistësh të IT-së, akademikë, mësues, studentë britanikë dhe ndërkombëtarë, të krijuara në Oxford, Kembrixh dhe Londër. Versioni në gjuhën shqipe i programit "Shkolla Me" është

⁴⁵Donovan, M.S. & Bransford, J.D. (2005) "How Students Learn: Science in the Classroom" , D.C: National Academies Press

⁴⁶ Poaty

⁴⁷Melo, Xh. & Çomo, A. (2015) "Mobile Learning environment study and its potential in improving the learning process", in Proceedings ICRAE, Shkodër.

aktualizuar me punën e studentëve shqiptarë dhe evropianë të talentuar që kanë specializuar në profilet shkencore dhe një grup mësuesish me përvojë dhe të përkushtuar shqiptarë. Programi drejtohet dhe menaxhohet nga kompania Thames Online Education në Londër, Mbretëria e Bashkuar

Mësuesit nëpër Kosovë në shkolla përdorin projektin SchoolMe si një mjet shtesë së bashku me materiale të tjera mësimore, të tilla si libra dhe harta. Avantazhi i kësaj platforme digjitale është që të dy mësuesit dhe nxënësit kanë qasje në të gjithë burimet online, ndërsa në shkollë dhe në shtëpi. Të gjitha ato që kanë nevojë janë qasje në internet dhe ata mund të hyjnë në projektin SchoolMe me një emër përdoruesi dhe një fjalëkalim. Megjithatë, ka një disavantazh të vogël, sepse ata nuk mund të përdorin programin SchoolMe kur ka mungesë të energjisë elektrike ose kur nuk ka lidhje interneti, që do të thotë se disponueshmëria e programit varet nga lidhja në internet.⁴⁸

Rëndësia e komunikimit të drejtpërdrejtë në kuadër të E-mësimi

Ndërveprimi dhe komunikimi është shumë i rëndësishëm dhe shpesh edhe çelësi i suksesit ⁴⁹dhe këtë mund ta themi në kontekste dhe situata të ndryshme si marrëdhëniet me klientin, sukcesi i bizneseve, projekte në grup, gjithashtu edhe në fushën e mësimdhënies dhe të nxënës. Komunikimi përbën një faktor të rëndësishëm në krijimin e marrëdhënieve dhe bashkëpunimeve më të mira e produktive ku pjesëmarrësve u jepet mundësia e shkëmbimit të eksperiencave, të njohin më mirë njëri tjetrin dhe nevojat e secilit dhe në krijimin e një ambjenti më produktiv ku të gjithë marrin përfitimet e tyre. Komunikimi dhe ndërveprimi kanë një rëndësi të veçantë edhe gjatë procesit mësimor në kuadër të mësimdhënies dhe të nxënës. ⁵⁰Procesi mësimor nuk do të ishte shumë efektiv në qoftë se do të mungonte ndërveprimi. Pedagogët nuk do të mund të

⁴⁸ School Me Education, Rreth Nesh. <http://www.schoolme.education/school/account/About> (translated).

⁴⁹Hovland, I. (2005). Successful Communication - A Toolkit for Researchers and Civil Society Organizations, Overseas Development Institute's Research and Policy in Development (RAPID) report.

⁵⁰Liberante, L., (2012). The importance of teacher-student relationships, as explored through the lens of the NSW Quality Teaching Model, Journal of Student Engagement Education matters, f 2-9.

kuptonin nëse shpjegimi i tyre ishte i qartë dhe i vlefshëm për studentët dhe sigurisht do ta kishin më të vështirë të kuptonin nevojat e studentëve të tyre. Sigurisht që komunikimi ballë për ballë është shumë efektiv dhe askush nuk mund ta mohojë këtë. Megjithatë ky lloj komunikimi shpesh është tepër i vështirë për tu realizuar, sidomos në rastet kur është e nevojshme të komunikohet me një numër të madh personash në të njëjtën kohë, sic është edhe rasti i komunikimit pedagog-student. Në këtë kuadër, teknologjia e informacionit mund të ofrojë mënyra të reja për të suportuar dhe lehtësuar zhvillimin e këtij procesi të rëndësishëm. Mund të themi me siguri që teknologjia ndihmon për tu lidhur me njëri tjetrin.⁵¹ Në ditët e sotme, njerëzit janë gjithmonë e më shumë në lëvizje, duke kaluar nga një vend në një tjetër dhe duke kaluar gjithmonë e më pak kohë përballë një kompjuteri në një pozicion fiks. Në një situatë të tillë, përdorimi i pajisjeve mobile dhe në mënyrë të veçantë i telefonave celularë, ka pësuar një rritje të jashtëzakonshme.⁵²

---

⁵¹Dutta, S., & Bilbao-Osorio, B., (2012). The Global Information Technology Report 2012 - Living in a Hyperconnected World, Insight Report, World Economic Forum, Geneva.

⁵² Kemp, S.,(January 2016) "Digital in 2016 - We Are Social's compendium of global digital, social, and mobile data, trends and statistics", We Are Social.

ANALIZA E PYETSORËVE

E rëndësishme : Administratori i pyetësorit garanton plotësisht anonimitin e informacionit personal

Aplikimi i e-mësimit në sistemin arsimor Kosovar është i realizueshëm dhe do të pranohet pozitivisht nga nxënësit.

Aplikimi i e-mësimit do të lehtësojë distribuimin e materialeve mësimore dhe mund të ketë edhe efekt pozitiv në përmirësimin e tyre

Mësimi elektronik do të pranohet pozitivisht nga mësuesit e shkollave fillore dhe të mesme në Kosovë.

Pyetësi për mësimdhënës

- Qëllimi i këtij pyetësi është, që të marrin mendimin tuaj se sa ju si mësimdhënës e përdorni e-mësimin dhe internetin gjatë mësimdhënies.
- Ne ju sigurojmë që informacionet që ju jepni nuk do të keqpërdoren.

Si plotësohet pyetësi

- Pyetësi plotësohet duke iu përgjigjur ç'do pyetjeje. Kërkojmë nga ju që mos të anashkalohej asnjë pyetje pa u përgjigjur, pyetjet janë me alternative.
- Ju lutem rrethoni vetëm njërin nga alternativat.

Lënda të cilën e ligjëroni: _____

Comment [VS1]: n dhe mbiemrin e hoqa, pasi ska nevojë të merret ai informacion

1. Sipas jush aplikimi i e-mësimit në sistemin arsimor Kosovar është i realizueshëm dhe do të pranohet pozitivisht nga nxënësit.

a) Shumë   b) Mesatarisht   c) Pak   d) Aspak   e) Nuk mund të përgjigjem

2. A do të ketë efekt pozitiv e-mësimi në përmirësimin e nxënësëve për mësim:

a) Po   b) Jo

3. A e përdorni internetin gjatë ligjërimit në lëndën tuaj:

- a) Shumë   b) Ndonjëherë   c) Asnjëherë

4. A e përdorni E-Mail, facebook, për të komunikuar me nxënës për mësim:

- a) Po   b) Jo

5. Cilën nga format e punës e përdorni më shumë me nxënës gjatë orës mësimore:

- a) Frontale   b) Në dyshe   c) Në grup

Comment [VS2]: Nuk nderlidhet me hipotezat

6. Cilin prej programeve mendoni se më shumë ju ndihmon gjatë ligjërimit:

- a) Word   b) PowerPoint   c) Excel   d) Asnjëren

7. A keni qenë pjesëmarres në trajnime të ndryshme të organizuara që kanë pasur për qëllim ta mësoni përdorimin e e-mësimin në mësimdhënje:

- a) Po   b) Jo

8. A mendoni se përdorimi i internetit ju ndihmon nxënësve në tema të caktuara:

- a) Po   b) Jo

9. A jeni të knaqur me angazhimin e nxënësve gjatë orës mësimore:

- a) Shumë   b) Mesatarisht   c) Pak   d) Aspak

Comment [VS3]: Nuk ka lidhje me hipotezat!

10. A mendoni se keni nevojë për trajnime të mëtutjeshme në lidhje me përdorimin e e-mësimin në mësimdhënje?

- a) Po   b) Jo

11. Mendoni se kompjuterët në klasë e lehtësojnë punën tuaj?

- a) Po   b) Jo

12. Sipas jush, çfarë nga të poshtëpërmendurat i mungojnë shkollës tuaj (rretho më tepër):

- a. Interneti
b. Kompjuterë modern
c. Nxemja
d. Uji
e. Librat
f. Rryma
g. Bankat
h. Karriket

13. Cili është web shfletuesi të cilin e përdorni më tepër:

- a. *Chrome*
- b. *Firefox*
- c. *Internet Explorer*
- d. *Opera*
- e. *Tjetër* _____

14. Çfarë sistemi operativ përdorni:

- a. *Windows*
- b. *Linux*
- c. *MacOS*
- d. *Android*

Pyetësi për nxënës, prindër

- Qëllimi i këtij pyetësi është, që të marrin mendimin tuaj se sa ju si mësimdhënës e përdorni e-mësimin dhe internetin gjatë mësimdhënies.
- Ne ju sigurojmë që informacionet që ju jepni nuk do të keqpërdoren.

Si plotësohet pyetësi

- Pyetësi plotësohet duke iu përgjigjur ç'do pyetjeje. Kërkojmë nga ju që mos të anashkalohet asnjë pyetje pa u përgjigjur, pyetjet janë me alternative.
- Ju lutem rrethoni vetëm njërin nga alternativat.

15. A do të ketë efekt pozitiv e-mësimi në përmirësimin e nxënësve për mësim:

- b) Po
- b) Jo

16. Cili është web shfletuesi të cilin e përdorni më tepër:

- f. *Chrome*
- g. *Internet Explorer*
- C. *Opera*

17. Sipas jush, çfarë nga të poshtëpërmendurat i mungojnë shkollës tuaj (rretho më tepër):

- i. *Interneti*
- j. *Kompjuterë modern*
- k. *Nxemja*
- l. *Uji*
- m. *Librat*
- n. *Rryma*
- o. *Bankat*
- p. *Karriket*

18. A keni qenë pjesëmarrës në trajnime të ndryshme të organizuara që kanë pasur për qëllim ta mësoni përdorimin e e-mësimit në mësimdhënje:

- b) Po   b) Jo

19. Cilin prej programeve mendoni se më shumë ju ndihmon gjatë ligjerimit:

- b) Word   b) PowerPoint   c) Excel   d) Asnjërin

20. A e përdorni E-Mail, facebook, për të komunikuar me nxënës për mësim:

- b) Po   b) Jo

21. Cilën nga format e punës e përdorni më shumë me nxënës gjatë orës mësimore:

- b) Frontale   b) Në dyshe   c) Në grup

Comment [VS4]: Nuk nderlidhet me hipotezat

22. A mendoni se përdorimi i internetit ju ndihmon nxënësve në tema të caktuara:

- b) Po   b) Jo

23. A jeni të knaqur me angazhimin e nxënësve gjatë orës mësimore:

- b) Shumë   b) Mesatarisht   c) Pak   d) Aspak

Comment [VS5]: Nuk ka lidhje me hipotezat!

24. A mendoni se keni nevojë për trajnime të mëtutjeshme në lidhje me përdorimin e e-mësimit në mësimdhënje?

- A) Po   b) Jo

25. Mendoni se kompjuterët në klasë e lehtësojnë punën tuaj?

- b) Po   b) Jo

26. Çfarë sistemi operativ përdorni:

e. **Windows**

f. **Android**

g. **Linux**

Tabela 5 Shkollat perfituese ne projektin E –mësimi me titullin “Më meso mua”

	Komuna/vendi	Shkolla
1.	Istog, Gurrakoc	“Martin Camaj”
2.	Peje	“Xh.Kada”
3.	Gjakove	“Z.Rexha”
4.	Malisheve/Bellanice	“Ismail Qemajli”
5.	Rahovec	“Isa Boletini”
6.	Prishtine/Drenas	“Ali Gashi”
7.	Han i Elezit	“Ilaz Thaqi”
8.	Shtime	“Emin Duraku”
9.	Lipjan	“Ismail Luma”
10.	Suhareke	“7 Marsi”
11.	F. Kosove	“Mihail Grameno”
12.	Vushtrri	SHMU 2
13.	Podujeve	“Naim Frasheri”
14.	Prishtine	Model
15.	Prishtine	“Faik Konica”
16.	Gjakove	“K. Rizvanolli”
17.	Prishtine	Mileniumi i Trete
18.	Prishtine	Gjergj Fishta
19.	Gjakove	Mazllum Kepuska
20.	Gjilan	Hoxhe Mulla Idrizi
21.	Prishtine	Pjeter Bogdani
22.	F.Kosove	Selman Riza
23.	Peje	Skender Ceku

53

⁵³ Të dhënat në tabelë janë marrë nga “Qendra për Arsimin e Kosovës”

PËRFUNDIMI

Qëllimi kryesor e këtij punimi ishte studimi i përfitimeve nga E- mësimi, në shkollat e Kosovës

Pjesa e teorike e këtij punimi shpjegoi se çfarë është E-mësimi, dhe pse E-mësimi është e ardhmja në procesin e të mësuarit, gjithashtu duhet pasur parasysh se shumë kompani gjithashtu po zhvendosen gradualisht drejt sistemit online . Biznesi i mësimit elektronik është në rritje të shpejtë dhe njëkohësisht shumë universitete po krijojnë platforma falas online për t'i ndihmuar nxënësit dhe studentët kudo. Por për shkak të ndryshimeve të teknologjisë dhe pajisjeve të përdorura për të hyrë në këto platforma zhvillimi nganjëherë tregohet në drejtimin e gabuar.

Sa i përket cilësisë së të gjithë procesit të mësimit, përdorimi i teknologjisë për të ndihmuar procesin mësimor mund të jetë domethënëse , krejtësisht varet nga stantardi që aplikohet.Lloji i E-mësimit si përdorimi i Tuubi në Metropolia UAS është shumë i popullarizuar në shumë universitete të botës .Në të gjithë sistemin E- mësimit , procesi i komunikimit luan një rol shumë të rëndësishëm , duhet cekur se me anë të këtij punimi demonstruam nevojën e aplikimit të këtij sistemi cili ka rëndësi të madhe.

Projekti i E-mësimit në shkollat e Kosovës me emrin “Më mëso mua” (ang.: “SchoolMe”) ka filluar të zbatohet në Kosovë që në muajin mars të vitit 2016. Ky projekt financohet nga Fondacioni Kosovar për Shoqëri të Hapur (KFOS) dhe realizohet nga Qendra për Arsim e Kosovës (KEC) në partneritet me Ministrinë e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë (MASHT), si dhe Drejtoritë Komunale të Arsimit (DKA) të 15 komunave në të cilat është duke u pilotuar projekti, si në: Prishtinë, Pejë, Gjakovë, Gjilan, Vushtrri, Podujevë, Hani i Elezit, Istog, Rahovec, Malishevë, Lipjan, Suharekë, Fushë Kosovë, Shtime dhe Drenas. Qëllimi i projektit është aftësimi i mësimitdhënësve për të zhvilluar kompetencat e të nxënësit të nxënësve të përcaktuara në Kornizën e Kurrikulës së Kosovës përmes shfrytëzimit të platformës digjitale “Më mëso mua”, si dhe të burimeve të tjera online në procesin mësimor.

Në fillim të zbatimit të projektit u realizuan aktivitetet të cilat fokusoheshin në sigurimin e kushteve teknike për shfrytëzimin e platformës në klasa, regjistrimin e mësimit dhe nxënësve për përdorimin e platformës, si dhe aftësimin e mësimit dhe nxënësve për integrimin e platformës digjitale në metodologjinë e tyre të punës. Në shtator të vitit 2016 u përzgjedhën 16 shkolla për shfrytëzimin e platformës digjitale në procesin mësues. Më shumë se 750 mësues dhe afër 6500 nxënës të këtyre shkollave shfrytëzuan mundësinë e shfrytëzimit të platformës në shkollë dhe në shtëpi. Interesimi për shfrytëzimin e risive në procesin mësues, sidomos për realizimin e mësimit digjital, bëri që gjatë vitit 2017 të rritet në 23 numri i shkollave përfutuese, të shtohet në 909 numri i mësimit dhe nxënësve me mundësi shfrytëzimi të platformës, si dhe të arrijë në 8054 numri i nxënësve që janë shfrytëzues të platformës “Më mëso mua”.

Platforma “Më mëso mua” ishte një nismë për aplikimin e E- mësimit në shkollat e Kosovës e cila ka filluar të zbatohet për herë të parë në Kosovë , atëherë u pa me interes që gjatë vitit të dytë të zbatimit të saj të analizohet shkalla e realizimit të saj përmes realizimit të monitorimeve në klasa dhe të organizimit të 5 hulumtime të ndryshme, të cilat do të ofronin informacion lidhur me cilësinë e saj, perceptimet e mësimit dhe nxënësve për dobinë e shfrytëzimit të saj, si dhe për efektet që ajo sjellë gjatë përdorimit në klasë. Nga hulumtimet e realizuara deri në fund të vitit 2017, arrihet në përfundimin se platforma digjitale “Më mëso mua” konsiderohet nga mësuesit si një mundësi shumë e mirë për të zbatuar me sukses Kornizën e Kurrikulës së Kosovës, sidomos kur merret parasysh fakti se mungojnë tekstet shkollore për zbatimin e saj. Po ashtu, qasja e mësimit dhe nxënësve në të gjitha materialet e platformës ofron mundësi që ata të përdorin përmbajtjet e saj sipas strukturës së Kornizës së re kurrikulare. Një gjë e tillë konsiderohet si lehtësim i realizimit të përmbajtjeve mësimore, sepse shtjellimi i tyre bëhet sipas kurrikulës së re.

LITERATURA

1. Levy, Y., & Murphy, K. (2002). Toward a value framework for online learning systems. In Proceedings for the Hawaii International Conference on System sciences (HICSS-35), Hawaii,
2. Piskurich George M. (2003). The AMA Handbook of E-Learning: Effective Design, Implementation, and Technology Solutions. New York, USA: AMACOM.
3. Shepherd, C. (2003). E-learning greatest hits. Brighton, United Kingdom: Above and Beyond Ltd.
4. Moodle (2008). Moodle community web site <http://www.moodle.org/> (retrieved May 22nd, 2016)
5. Thomas N Robb, "Moodle: A Virtual Learning Environment for the Rest of Us", The Electronic Journal for English as a Second Language, Volume 8, Number 2, September 2004
6. Using Learning Resources to Enhance Teaching and Learning, Dr Frank Harrison B.Sc., MA (Ed), Ph.D., ILTM Senior Lecturer in Educational Development Centre for Educational Development Imperial College London. 2003.
7. <http://www.botasot.info/>, shkarkuar më 16 prill 2011.
8. Grup autorësh: Musai Bardhyl, Rrapo Mirjana, Sinani Mirjana, Pepa, Pjerin Grada,
9. Yllka. Aspekte të mësimdhënies, Histori, Prishtinë, 1997, 'Koha',
10. Mišút, M.: E-Learning as a Strategy of Change. In: ICETA 2003 – 2nd International Conference on Emerging Telecommunications Technologies and Applications and the 4th Conference on Virtual University, Košice, 2003,
11. KHAN, B. (2005) QUICK Checklist in E-learning, Hershey, USA: Information Science Publishing.
12. KHAN, B. (2001) Web Based Learning, Educational Technology Publications, NJ, USA: Englewood Cliffs
13. HIGHER EDUCATION ACADEMY (2014); Engaged student learning: high impact strategies to enhance
14. student achievement. Retrieved May 5, 2014.
15. Szabo, Micheal; Flesher, K. (2002). "CMI Theory and Practice: Historical Roots of Learning Management Systems". Proceedings of World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education 2002 (White Paper). Montreal, Canada: In M. Driscoll & T. Reeves (Eds.): f929–936.
16. Vest, C. M. (2004). "Why MIT decided to give away all its course materials via the Internet". The Chronicle of Higher Education,
17. McAuley, A., Stewart, B., Siemens, G., & Cormier, D. (2010). The MOOC model for digital practice. Retrieved from http://www.elearnspace.org/Articles/MOOC_Final.pdf
18. Thibault, Joseph. "241 OER Courses with Assessments in Moodle: How Saylor.org has created one of the largest Free and Open Course Initiatives on the web". Moodlenews.com. Retrieved 30 January 2012.

19. Schroeder, R. (2012). Emerging open online distance education environment. *Continuing Higher Education*
20. Review, 76, 90-99.
21. Short, J., Williams, E., & Christie, B. (1976). *The social psychology of communication*. New York: John Wiley.
22. Wang, Y. D. (2014). Building student trust in online learning environment. *Distance Education*,
23. Shea, P., & Bidjerano, T. (2009). Community of inquiry as a theoretical framework to foster “epistemic engagement” and “cognitive presence” in online education. *Computer and Education*, 52, 543-553
24. Ke, F. (2010). Examining online teaching, cognitive, and social presence for adult students. *Computers & Education*,
25. Yuan, J., & Kim, C. (2014). Guidelines for facilitating the development of learning communities in online courses. *Journal of Computer Assisted Learning*
26. Donovan, M.S. & Bransford, J.D. (2005) "How Students Learn: Science in the Classroom" , D.C: National Academies Press
27. “Native, web or hybrid mobile-app development,” IBM Software, Thought Leadership White Paper. [Online]. Available:<http://www.computerworld.com.au/whitepaper/371126/native-web-or-hybrid-mobile-app-development/>
28. Willms, J.D. (2003) "Student Engagement at School: a sense of belonging and participation: Results from PISA 2000", Organisation for Economic Co-operation and Development. p. i.
29. Frederics, J.A., Blumenfeld, P.C. & Paris, A.H. (2004) "School Engagement: Potential of the Concept, State of the Evidence", *Review of Educational Research*, Vol. 74,
30. Australian Institute for Teaching and School Leadership Limited (AITSL) (). Engagement in Australian schools. [Online] <http://www.aitsl.edu.au/research-and-evaluation/aitsl-research-repository/detail/?id=engagement-in-australian-schools>.
31. Harris, P. (2015) *Pearson Student Mobile Device Survey 2015 - National report: College Students*.
32. Melo, Xh. & Çomo, A. (2015) "Mobile Learning environment study and its potential in improving the learning process", in *Proceedings ICRAE*, Shkodër.
33. Finn, J.D. (1989) "Withdrawing From School", *Review of Educational Research*, Vol. 59, No.2,
34. W3C HTML5 Recommendation, <https://www.w3.org/TR/html5/>.
35. Donovan, M.S. & Bransford, J.D. (2005) "How Students Learn: Science in the Classroom" , D.C: National Academies Press
36. Zimmerman, B.J. (1990) "Self-regulated learning and academic achievement: An overview", *Educational Psychologist*, Vol. 25,
37. Hovland, I. (2005). *Successful Communication - A Toolkit for Researchers and Civil Society Organizations*, Overseas Development Institute's Research and Policy in Development (RAPID) report.

40. Liberante, L., (2012). The importance of teacher–student relationships, as explored through the lens of the NSW Quality Teaching Model, *Journal of Student Engagement Education matters*,
41. Dutta, S., & Bilbao-Osorio, B., (2012). *The Global Information Technology Report 2012 - Living in a Hyperconnected World*, Insight Report, World Economic Forum, Geneva.
42. Kemp, S.,(January 2016) “Digital in 2016 - We Are Social’s compendium of global digital, social, and mobile data, trends and statistics”, We Are Social.

Gjilan
Shkurt 2018

Deklaratë e Lektorit

Duke ju referuar kërkesës së kandidatit *Zjadin Haliti* për lekturimin e Tezës së Magjistraturës “Vlerësimi i Nevojës për Përdorim të Sistemeve të Mësimit Online në Shkollat e Republikës së Kosovës” , unë Albina Ahmeti me profesion master i Gjuhës shqipe, deklaroj se kam bërë lekturimin e kesaj teme. Tezës së Magjistraturës “Magjistraturës “Vlerësimi i Nevojës për Përdorim të Sistemeve të Mësimit Online në Shkollat e Republikës së Kosovë”, pas lekurimit të tërsishëm që e kam bërë, i plotson standardet lekturoese dhe është e kompletuar.

Me respekt,

Ma. Albina Ahmeti